Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, …АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…21 оной … гарана | № 34 (16557) | 1984 оной февралиин 10, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

«СОЮЗ Т-10» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Замбуулинай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор шэнжэлхэ программатай зохилдуулагдажа, онгосын командир Советскэ Союзай Герой СССР-эй летчик-космонавт полковник Леонид Денисович Кизим, бортинженер Владимир Алексеевич Соловьев, космонавт-шэнжэлэгшэ Олег Юрьевич Атьков гэгшэдһээ бүридэһэн экипажай жолоодоһон «Союз Т-10» гэжэ замбуулинай онгосо 1984 оной февралиин 8-да Москвагай сагаар 15 час 07 минутада Советскэ Союзһаа ниидхүүлэгдэбэ.

Ниидэлгын программаар «Союз Т-10» гэжэ онгосо «Салют-7» гэжэ замбуулинай станцитай холбогдохоор хараалагдана.

Комплекс дээрэ экипаж эрдэм-техникын ба медико-биологическа шэнжэлгэнүүдые, туршалгануудые хэхэ байна.

Космонавтнууд Кизим, Соловьев болон Атьковой бэенүүд һайн. «Союз Т-10» гэжэ онгосын түхеэрэлгэнүүд һайнаар хүдэлнэ.

…ЛУУШУУЛАИ БҮХЭСОЮЗНА ЛЕНИНСКЭ …УНИС СОЮЗАИ ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭИ …ҮХЫ ЗАЛУУ ҺУНГАГШАДТА

ХАНДАЛГА

…ие Республи- … залуу эрхэ- …шууд! …тын 4-дэ бо- …СССР-эй Вер- …һунгалтатай … ВЛКСМ-эй …дана. Энэмнай …кэ ехэ удха …хэрэг, социа- …ин толотомо …овет арадай …лоно.

…дта хандаһан …льна Коми- …е комсомоль- …уушуул хани … абаа. Тэрээн … табан жэлэй …үд гүнзэгы- …дэһэн, парти …элжээтэ зо- …арал хандуу- …низм зохёон …галан тайбан …үлхэ гэһэн …шугам батад-

…ор Ленинскэ …ет залуушуу- …то хэрэгүүдтэ …үгтөө. Партиин …ари, ургажа … тэрэнэй эсэ- …рал оролдол- …агадые шэнэ … зоригжуулна. …ной залуу үе- …тоодын ба га- …ые бүримүһэн, …ор дэмжэнэ, …орилгонуудые … бэелүүлхын …е бүхы хүсэ … мэдэсые, эр- …гые зорюул- …урэл партияа

…VI съездын …ые бэелүүлэн, …жахын болон …алтада шэнэ …туйлаа. Парти …нэгэдэл улам … совет обще- …кэ байгуулал- …улам хүгжөөг- …лонациональна …адуудай аха …барисаан бэхи-

…гай ноябриин …иин болон де- …он) Пленумүү- …үүд, КПСС-эй …ьна секретарь. …овно Соведэй …рүүлэгшэ нүхэр …овой хэлэһэн … хүгжэлтэ түгэс …рижуулан һай- …тадахи парти … зорилгонууд …хой, тэдэниие …ы замууд болон …үд заагданхай. …дтал адли, за- …, гурим болон …дань бэхижүүл- … болон ерээ- …лагдашагүй зо- … шиидхэлгэдэ …иин абажа бай- …дые нэгэн дуу-

…идхэлэй болон …хэ хүдэлмэриин …ндо экономиче- … эршэ ургаа, …р үрэ дүнгүүд …мышленна болон … продукци үй- …хэ болоо. КПСС- …солон тэмдэглэ- …һайн хубилалта- …хаха, туйлаһанаа …хаха. 1984 оной …ө табан жэлэй … амжалтатайгаар …үлүүлэн дүүргэ- …ы юумэ хэхэ гээ- …ухала болоно.

…нинар!

…парти болон со- …залуу үетэндэ он- …андуулдаг, тэдэ- …ын, ажаллахын, …а амархын тула … байдал гүйсэд …тушаа анхардаг …СССР-эй Консти- …ис байгуулалта …шуулай шухалын …үүдые — ажал …эл шэлэхэ, түл- …эм һургуули аба- …ээ элүүрые хам- …о байра абаха ба …лтануудые ашаг- …дые лаб хангадаг …ын бусад эмхи- … комсомолдо хуу- …схэл гаргаха эрхэ

үгтэнхэй. 18 наһа хүсэһэн залуу эрхэтэд арадай депутадуудай Соведтэ һунгаха ба һунгагдаха арга боломжотой. Хүбүүд, басагад общество болон гүрэнэй, ажалша болон һуралсалай коллективүүдэй хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ үргэнөөр хабаадуулагдадаг гээшэ.

Орон доторнай бүгэдэ ниитын дунда эрдэм абапгада шэлжэн оролго дүүрэнхэй. Һүүлшын табан жэл соо 50 миллион шахуу залуу хүнүүд дунда ба тусхай дунда, техническэ мэргэжэлэй болон дээдэ эрдэмтэй болоһон байна. Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгэ тухай КПСС-эй ЦК-гай проект хадаа ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ ба һургаха тухай, тэдэниие ажабайдалда ба ажалда бэлдэхэ тухай партиин гаргадаг анхарал оролдолгын үшөө нэгэ шэнэ гэршэ боложо үгэнэ. Тус проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ хүбүүд, басагад эгээл халуунаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсана.

Партиин анхарал оролдолго ба этигэл найдабарида ниитэ арадай хэрэгтэ өөһэдынгөө тодорхой хубитые оруулжа харюусаха гэһэн бата ёһо заншал совет залуушуулда бии юм. Аха нүхэдтэеэ хамта хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин залуу халаан ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, социалис мүрысөөе нарижуулан һайжаруулхын, үйлэдбэриин эмхидхэлэй бригадна гурим нэбтэрүүлхын түлөө тэмсэдэг, БАМ-ай барилгада, Сибирь, Алас-Дурна зүг болон Хара хүрьһэгүй зоные хубилган шэнэлэлгэдэ, Эдеэ хоолой болон Энергетическэ программануудые бэелүүлгэдэ, арадай ажахын гол шухала объектнүүдые барилгада, түсэбтэ табан жэлэй социально-экономическа бусадшье зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хабаададаг байха юм.

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанад, залуу һунгагшад, оронойнгоо экономическа болон өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхын түлөө, арадай һуудал байдалай улам һайжархын түлөө, социалис демократиин хүгжэлтын түлөө дуугаа үгэхэ болоно.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Комсомолшуудай, бүхы хүбүүд болон басагадай Конституцяар тодорхойлогдоһон уялга, патриотическа үүргэ гэхэдэ, обществодо хэрэгтэй газарта эрэлхэг зоригтойгоор, гүн һэшхэлһээ ажаллаха, гүрэнэй түсэбүүд болон хубиингаа даабаринуудые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын тула тэмсэхэ, манай һайнаар ажаллахада, тиимэһээ һайнаар ажаһуухада һаад тойбо ушаруулдаг бүхы юумэнүүдтэ эбсэшэгүйгөөр хандаха ябадал болоно. Ушар ёһо мэдэжэ, үнэн сэхээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллахадал, ниитын баялигта гамтай наринаар хандахадал, эмхи гуримтай ба журамтай байхадал залуу эрхэтэдэй үзэл сурталай ба абари зангай болбосорол элирдэг байна бшуу.

Эрэгтэй ба эмэгтэй залуу хүдэлмэришэд! Абаһан эрдэм мэдэсээ бодото ажал дээрээ шадамараар, эдэбхитэйгээр хэрэглэгты, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй ба үүсхэл гаргагшадай дүй дүршэл һайнаар ашаглагты, мүнөө үеын техникэ болон технологи шудалагты, түхеэрэлгын хүдэлмэриин халаанай коэффициентые дээшэлүүлхын ба проектээр хараалагдаһан ажалай гаргаша туйлахын түлөө хүдэлөөндэ оролсогты, ажалай эгээл дээдэ зэргын, бүтээсэ, продукциин өөрынь үнэ сэн али болохоор доошолуулга гүйлагты. Соведүүдэй ороной хүдэлмэришэн ангиин гайхамшагта ёһо заншалнуудые сахигты, хүгжөөгты!

Хүдөөгэй залуу ажалшад, агропромышленна комплексын залуу хүдэлмэрилэгшэд! Газар таряалангай болон фермэнүүдэй продукци үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлгэдэ оруулдаг өөһэдынгөө хубитые арьбадхагты. Малай үбэлжэлгэ, хабарай тарилга амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадагты. Газартаа, тэрээн дээрэ ургуулһан бүхы юумэндээ гамтайгаар хандагты, түрэл һууриин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгогты, гоё һайханаар шэмэглэгты!

Залуу инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон эрдэмтэд! Эрдэм болон техникын туйлалтануудые, ухаалан зохёолгын ба уралан нарижуулгын дурадхалнуудые арадай ажахыда түргэнөөр нэбтэрүүлгэ али болохоор туйлагты, гар ажалай хубитые хороохын түлөө тэмсэгты. Залуушуулай научно-техническэ зохёохы ажал үсэд нэтэрүүгээр хүгжөөгты!

Залуу багшанар, зохёохы ажалтай интеллигенциин түлөөлэгшэд! Ленинэй заабаряар һураха, ажаһууха ба ажаллаха халуун хүсэл эрмэлзэл ургажа ябаа үетэндэ хүүгэдэй, совет залуушуулай оюун бодолые бүридүүлэн хүмүүжүүлэгты, улам баяжуулагты. Манай арадай баатар габьяата хэрэгүүдые эли тодоор харуулһан зохёолнуудые бүтээгты. Хүмүүжүүлэгшын үгэ, мүнөө үеын залуу хүнэй эрхим жэшээ хадаа залуу хүбүүд, басагадые ажал болон баатаршалгада уряалха ёһотой!

Һурагшад болон студентнэр! Эрдэм һургуули үсэд нэтэрүүгээр шудалагты, бэеэ дааһан ажабайдалда орохоёо үнэр мэдэрэлтэйгээр, ехэ харюусалгатайгаар бэлдэгты. Арадай ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шадаха зэргээрээ өөһэдынгөө хубитые оруулагты, ажалда дуратайгаар, мэргэжэлэй, эрдэмэй, техникын болон соёлой үндэр дээдэ хэмжээе туйлаха сагүргэлжын хүсэл эрмэлзэл өөһэдтөө хүмүүжүүлэгты!

Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой залуу сэрэгшэд! Дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлээ эсэшэ сусашагүйгөөр нарижуулан һайжаруулагты, партиин уряагаар, Эхэ оронойнгоо захиралтаар социализмын туйлалтануудые аршалан хамгаалхаар хододоо бэлэн байгты. Совет арадай амгалан тайбан ажалай харуулда һэримжэтэй байха, нюдэнэй сэсэгы мэтээр социалис Эсэгэ ороноо хамгаалха гээшэ танай нангин уялга!

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Ерэхэ жэлдэ манай арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойе тэмдэглэхэ юм. Мүнөө үеын залуушуул Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө, фашизмһаа Европын арадуудые сүлөөлхын түлөө өөһэдынгөө ами наһа үгэһэн хэдэн миллион нютагайхид тухайгаа дурасхаал наринаар һанажа ябадаг, совет хүнүүдэй дайшалхы ба ажалай баатаршалгые нангинаар хүндэлжэ байдаг юм.

Хүбүүд болон басагад! Партиин ба комсомолой, дайнай ба ажалай ветерануудта анхарал оролдолго хандуулагты! Коммунис суртал һургаалнуудта хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байлгые, бата үзэл сурталые, ангиин нугаршагүй эрмэлзэлые, манай урагшаа дабшалтада һаад ушаруулдаг али бүхы юумэндэ эбсэшэгүй байлгые тэдэнэрһээ халан абагты. КПСС-эй, совет арадай, тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй революционно, дайшалхы ба ажалай алдарта ёһо заншалнуудые нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлэгты!

Совет залуушуул түрэл партияа улам нягтаар тойрон жагсажа, уласхоорондын байдалые орёо түгшүүрилтэй болгожо байһан империализмын харата ябуулгануудта харюусана. Нүхэр Ю. В. Андроповой 1983 оной сентябриин 28-да, ноябриин 24-дэ хэһэн Мэдүүлгэнүүдые, «Правда» газетын асуудалнуудта тэрэнэй үгэһэн харюунуудые (1984 оной январиин 25) оронойнай эдиршүүл хэлбэришэгүйгөөр дэмжэнэ. Совет хүнүүдэй эб найрамдал хангаха гэһэн ниитэ нэгэн хүсэл эрмэлзэл, ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие аршалан абархын тула бүхы юумэ хэхээр тэдэнэй хэлбэришэгүй шиидэнхэй байлга эдэ документнүүд дотор тодорхойлогдонхой.

Комсомолшууд, хүбүүд болон басагад! Аха дүү, түрүү үзэлтэй залуушуулай эмхинүүдтэй, дайн дажарта эсэргүү уласхоорондын хүдэлөөнтэй һаналаа нэгэдэлгэеэ бэхижүүлэгты, Москвада болохо Залуушуул ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн XII фестивальда бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадагты!

Залуу һунгагшад! Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанад эб найрамдалай, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, арадуудай бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалые хангахын түлөө дуугаа үгэхэ байнат.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Советскэ Союзай Коммунис партиин дайшалхы туһалагша ба найдамтай халаан — Ленинскэ комсомол партияа, тэрэнэй Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсажа, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтажа байна.

Һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ Коммунис партиин, Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар түрүүлэн нэрлэгдэһэн байгаа. Энэнь парти болон арадай бата нэгэдэлтэй байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Эрхим түрүү комсомолшууд, үйлэдбэриин залуу түрүүшүүл, новаторнууд, совет залуушуулай эгээл эрхим түлөөлэгшэд депутадта кандидадуудай дунда бии.

Олохон комсомолшууд һунгуулиин комиссинуудта ороно, депутадта кандидадуудай этигэмжэтэ нюурнуудаар дэбжүүлэгдэнхэй. Тэдэнэй хүн бүхэнэй ниитын ба комсомолой энэ шухала даалгабариие нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байһаниинь дамжаггүй!

Һунгалтада түрүүшынхеэ хабаадажа байһан олон миллион хүбүүд, басагадые ВЛКСМ-эй ЦК үнэн зүрхэнһөө амаршална. Совет Социалис Республикануудай Союзай эрхэтэнэй үндэр нэрэ зэргэдэ хододоо, али бүхы юумэндэ хүрэмэ ябагты!

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэ уряатайгаар Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Центральна Комитет бүхы залуу һунгагшадта хандана! Комсомолшууд, бүхы совет залуушуул ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, эрхимээр һуража, сэрэгэй албаяа жэшээтэ һайнаар хэжэ, ниитын-политическэ эдэбхиеэ дээшэлүүлжэ, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтаха, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха байха гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК этигэн найдана.

Манай Агууехэ Эхэ орон — Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

Совет залуушуулда алдар соло! Ленинскэ комсомолдо алдар соло!

Засагай ёһотойл демократическа зургаанууд — арадай депутадуудай Соведүүд мандаха болтогой!

Хүдэлмэришэн ангиин, бүхы совет арадай шалгагдамал манлай, манай бүхы илалтануудые, туйлалтануудые зоригжуулагша, эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Центральна Комитет

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

«СОЮЗ Т-10» ОНГОСЫН КОСМОНАВТ-ШЭНЖЭЛЭГШЭ *Олег Юрьевич АТЬКОВ*

Олег Юрьевич Атьков 1949 оной майн 9-дэ Куйбышевска областиин Хворостянска районой Хворостянка тосхондо түрэһэн байгаа.

1973 ондо Москвагай Сеченовэй нэрэмжэтэ медицинскэ 1-дэхи институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр ординатурада, удаань СССР-эй Медицинскэ наукануудай академиин Бүхэсоюзна кардиологическа научна түбэй Кардиологиин эрдэм-шэнжэлгын институдай аспирантурада һуралсалаа үргэлжэлүүлһэн байгаа.

О. Ю. Атьков — 1977 онһоо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн.

Медицинскэ эрдэмэй кандидат Олег Юрьевич Атьков ультра-абяанай туһаламжаар зүрхэнэй үбшэ таниха талаар бэрхэ шэнжэлэгшэ юм. Тэрэ хэдэ хэдэн шэнжэлэлгэнүүд болон научна хүдэлмэринүүдэй автор юм. 1978 ондо тэрээндэ Ленинскэ комсомолой шан олгогдоо һэн

О. Ю. Атьков замбуулинай ниидэлгэнүүдтэ 1977 онһоо бэлдэжэ захалаа. Космонавт-шэнжэлэгшэ боложо, «Союз Т» онгосо ба «Салют» станци дээрэ ниидэхээр бэлэдхэлэй һуралсал һорилго гараһан байгаа.

«СОЮЗ Т-10» ОНГОСЫН КОМАНДИР СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙ СССР-эй ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ ПОЛКОВНИК *Леонид Денисович КИЗИМ*

Леонид Денисович Кизим 1941 оной августын 5-да Донецкэ областиин Красный Лиман хотодо түрэһэн байгаа.

1963 ондо тэрэ летчигуудые һургадаг Черниговскэ Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ сэрэгэй авиационно дээдэ училищи дүүргээ һэн. Удаань Агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдтэ алба хэбэ. «1 классай сэрэгэй летчик», «3 классай летчик-туршагша» гэһэн нэрэ зэргэнүүдтэй юм. Леонид Денисович 1965 ондо космонавтнуудай отрядта оруулагдаа һэн.

Л. Д. Кизим — 1966 онһоо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн.

1975 ондо, Леонид Денисович гол хүдэлмэриһөө таһалгаряагүйгөөр һуража, Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ Агаарай-Сэрэгэй академиие дүүргэһэн байгаа.

Л. Д. Кизим 1980 ондо «Союз Т-3» онгосын, «Салют-6» гэжэ замбуулинай станциин командир боложо, замбуулинай дайда соогуур түрүүшынхеэ ниидээ һэн.

«СОЮЗ Т-10» ОНГОСЫН БОРТИНЖЕНЕР *Владимир Алексеевич СОЛОВЬЕВ*

Владимир Алексеевич Соловьев 1946 оной ноябриин 11-дэ Москва хотодо түрэһэн байгаа.

1970 ондо Москвагай Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищи дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр конструкторска бюродо хүдэлхэдөө, замбуулинай шэнэ түхэлэй техникэ бүтээлгэдэ хабаадалсаһан байна.

В. А. Соловьев — 1977 онһоо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн.

Владимир Алексеевич космонавтнуудай отрядта 1978 ондо ороһон юм. Замбуулинай «Союз Т» онгосо ба замбуулинай «Салют» станци дээрэ ниидэлгэдэ бэлэдхэлэй һуралсал һорилго гараһан байна.

В. А. Соловьев бортинженер боложо, совет-француз экипажай ниидэлгэдэ баһал бэлдэһэн юм.

АЭРОФЛОТ УРИНА

Жэлэй туршада 109 миллион хүниие зөөхэ гээшэ граждан авиациин ажалшадай үмэнэхи зорилго болоно. Февралиин 8-да Москвада болоһон пресс-конференци дээрэ тус һалбариие хүгжөөлгын хараа замууд тухай хөөрэлдөөн болобо.

Пассажирнууд тухай анхарал оролдолго гаргаха гээшэ Аэрофлодой ажал ябуулгын шухала хубинь болоно, гэжэ граждан авиациин министрэй нэгэдэхи орлогшо Б. Е. Панюков хэлэбэ. Мүнөө жэлдэ мүнөөнэй тааруу зохид ехэ багтаасатай лайнернууд 40-һөө дээшэ авиалини хангажа эхилхэ байна.

Авиабиледүүдые худалдаха кассанууд олошорхо, агаарай харилсаанай шэнэ агентствэнүүд нээгдэхэ байна. Авиабиледүүдые худалдалтые ба самоледдуудта эртээнһээ һуури захижа эзэлэлгые автомадаар хангаха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Пресс-конференци дээрэ үшөө иимэ баримта харуулагдаһан байна: мүнөө Аэрофлодой агаарай онгосонууд 95 ороной городуудта үргэлжэ ниидэнэ.

(ТАСС).

Д. И. МЕНДЕЛЕЕВЭЙ 150 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Дмитрий Иванович Менделеев дэлхэйн научна туйлалтануудай түүхэ бэшэгтэ толотомо хуудаһа оруулһан юм. Тэрэнэй нээһэн химическэ элементнүүдэй периодическа хуули байгаали тухай эрдэм мэдэсын һан баялигта оронхой. Менделеев олон юумээр һонирходогсо гайхуулдаг байгаа. Эрдэм, техникын олохон шэглэлнүүдэй хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ туһа нэмэри хэһэн эрдэмтэ-энциклопедист, гэгээрүүлэгшэ, дүлэтэ патриот — иимээр лэ тэрэ аша гушанарай дурасхаалда үлөө юм.

Д. И. Менделеевэй түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан февралиин 8-да Москвада, СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрта болобо. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. А. Костандов, КПСС-эй ЦК-гай Химическэ промышленностиин таһагые даагша В. Г. Афонин, СССР-эй Наукануудай академиин, министерствэнүүд болон албан зургаануудай, дээдэ һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һууба.

СССР-эй Наукануудай академиин президент академик А. П. Александров суглааргшадта хандажа, оролто үгэ хэлэхэдээ, Д. И. Менделеевэй гайхамшагта научна туйлалтануудые тэмдэглэһэн байна. Тэдэнэй нэгэниинь — периодическа хуули манай үедэшье шэнжэлэлгэнүүдтэ хэрэглэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент академик Ю. А. Овчинников Д. И. Менделеевэй ажабайдал ба ажал ябуулга тухай элидхэл хэбэ. Менделеевэй ойн баярые тэмдэглэжэ байхадаа, манай орон, дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүнүүд байгаали шэнжэлэлгын мүнөөнэй эрдэм ухаанай гайхамшагта түлөөлэгшэдэй нэгые хүндэлэн ёһолжо байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тэрэ мүнөөнэй химиин гол замай эхи табиһан юм. Физикын, техникын, газар, метрологи тухай эрдэм ухаанай талаар гайхамшагта нээлтэнүүдые хэһэн, хүдэлмэринүүдые бэшэһэн байха юм. Үе сагайнгаа экономическа ухаан бодолдо, оршон тойронхи дэлхэйе хамгаалха тухай һургаалда, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин научна үндэһэ һуури зохёон хараалха хэрэгтэ тэрэ сэгнэшэгүй ехэ хубита оруулһан габьяатай Д. И. Менделеев Эсэгэ оронойнгоо агууехэ эрхэтэн, тэрэнэй гэрэлтэ ерээдүйн түлөө абьяастай тэмсэлшэн, эдэбхитэн байһан юм.

Россин үйлэдбэрилгын хүсэнүүд болон научна ухаан бодолые хүгжөөхэ талаар асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Д. И. Менделеевэй дүүргэһэн үүргэ тухай элидхэлшэ хэлээ. Эрдэмтын ехэ юумэ мэдэдэг, эрхэтэн ёһоной мэдэрэлтэй байһаниинь эндэл харагдаа.

Мүнөө Д. И. Менделеевэй Эхэ орон, Росси агууехэ гүрэн, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй түшэг тулгуури ба найдалынь болонхой, гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Индустриин асари ехэ барилганууд, хүгжэлтэ түгэс хүдөө ажахы, ороноо хамгаалха хүсэ шадалаймнай бата бэхи байлга, арадай бэлиг талаан ба баатар ехэ хүсэн, эрдэмтэдэй туйлалтанууд — эдэ бүгэдэ барандаа Совет гүрэнэй һүр хүсэн болоно.

* * *

Энэл үдэртөө Д. И. Менделеевэй түрэһэн нютагта Тобольск хотодо ородой агууехэ эрдэмтэдэ памятник нээгдэбэ. Скульптор, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша В. Никифоров болон архитектор В. Нестеров гранит памятник бодхоогоо юм.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР В. Г. БИРЮКОВТО БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Промышленностиин, энергетикын болон капитальна барилгын хүгжэлтэдэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө Владимир Георгиевич Бирюковто Буряадай АССР-эй габьяата инженер гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1984 оной февралиин 9.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ГҮРЭНЭЙ ТҮБЭЙ АРХИВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын соёлой байгуулалтада ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө, байгуулагдаһаар 60 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түбэй архивые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1984 оной февралиин 8.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

УЛАМ ЕХЭ НҮЛӨӨТЭЙГӨӨР

КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленум үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ боложо үнгэрөө бэлэй. «...Пленумэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнууд ороноймнай ажаоайдалда шухала удха шанартай байна. Тэдэ политическэ гүнзэгы ехэ удхатай. Юуб гэхэдэ, срээдүйн зорилгонуудые табихатаяа хамта XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые сэгнэнэбди. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумһээ хойшо үнгэрһэн үе соохи хүдэлмэриин дүнгүүдые соргсолнобди, саашадаа зүб тоошололнуудые хэхын тула туйлалтануудаа, дутуу дундануудаа шэнжэлнэбди.

Яһала һайн үрэ дүнгүүдэй туйлагдаһые харанабди. Гэбэшье энэмнай имагтал эхин гээшэ. Мүнөө туйлаһан эршэ дэлисээ, ажал хэрэгэйнгээ абьяасые алдангүй, һайн хубилалтануудые улам эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ шухала»,— гэжэ Ю. В. Андропов тэмдэглэһэн байна.

Тиимэһээ манай ажахын партком, дирекци партиингаа ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, ажал хэрэгүүдээ сэгнэжэ, табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлоо.

Манай ажахын коллектив һаяшаг 1984 онойнгоо социалис уялгануудые баталан абаа.

Байгша оноймнай түсэбтэ даабаринууд урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, горитой, ехэ. Ажалайнгаа нимэ нэгэ талые онсолон тэмдэглэлтэй. Бидэнэр хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудалда мүнөө тусгаар анхаралаа хандуулжа байнхайбди. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ ороohото ургамалнуудай 84 мянган центнер ургаса хуряаһан һаа, байгша ондо таряалангайнгаа талмай үргэдхэнгүй, 90 мянган центнер ороohо таряа хадаха ёһотойбди. Энээнээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула түбхын түрүүндэ агротехникын бүхы гуримуудые наринаар сахиха хүдэлмэри эрхилхэ шухала. Мүн үтэгжүүлгые хүртэсөөрнь, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, хамаг оньһон техникэсэ гамтайгаар ашаглаха гэһэн эрилтэнүүдэй табигдаад байһаниинь эли. Һү, ноohо; ороohо гүрэндэ худалдаха арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринууд гүйсэд дүүргэгдэнхэй. Харин гурбан жэлэй тоосоогоор мяха гүрэндэ тушааха түсэбнай горитой гээгдэлдэ оронхой. Тиимэһээл мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулха болонобди. Адууһа малай гарзалха ушарнуудые хороохо, залуу мал шадамараар, богони болзорой туршада шахаха хэмжээнүүдые дүүргэхэ ёһотойбди. Байгша ондо 4400 центнер мяха гүрэндэ тушааха даабаритайбди. Энээниие дүүргэхын тула 35 мянган нугаһанай дальбараа абажа тэнжээгээд, түсэбэйнгөө 370 центнерые шубуунай мяхаар хүсөөхэ зорилго табигданхай.

Байгша оной тарилгын хаһада оньһон техникэсэ саг болзор соонь һайн шанартайгаар заһабарилха гэһэн үүсхэл совхозоймнай механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд гаргаа юм. Хабарай тарилгын үедэ ашаглагдаха бүхы машина техникэмнай һаяын сагта гүйсэд бэлэн болгогдохоёо байна.

Коммунистнуудые. ажахын бүхы хүдэлмэришэдые түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ эмхидхэхэ, элсүүлхэ талаар совхозой партком саг үргэлжэ оролдожо байдаг гээшэ. Тиихэдээ бидэнэр партиин гэшүүдые үйлэдбэри дээрэ тааруулан табиха асуудалда ходо анхаралаа хандуулнабди. Партийна организацимнай бүридэлдэ 90 коммунист, партиин гэшүүндэ 2 кандидат ородог. Тэдэнэймнай 7-ниинь хонишод, 4-ниинь һаалишад, партиин олон гэшүүд механизаторнууд юм. Парткомой бэелүүлжэ байгаа эмхидхэлэй хүдэлмэриие нимэ нэгэ жэшээдэ үндэһэлэн харуулаябди. Хэдэн жэлэй урда тээ түрүүндээ бригадираар, отделениие эрхилэгшээр хүдэлһэн коммунист Григорий Васильевич Филипповые ажахын партийна комитет хонишоноор хүдэлхыень зуурашалаа һэн. Тэрэ хонишоноор хүдэлжэ эхилһэн түрүүшынгээ жэлһээ шэнэ ажалдаа харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандажа, түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэжэ захалһан юм. Жэшээлхэдэ, коммунист Филипповэй хүтэлбэрилһэн коллектив нёдондо абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлһэн алдартай. Григорий Васильевич үшөө үнгэрһэн жэлэй эхиндэ суг хүдэлдэг Л. В. Герасимовтаяа ажалай шэнэ гурим — хамтын подрядта ороһон байна. Тиигэжэ тэдээнтэй суг нёдондо хүдэлһэн хурьгашан Иван Зиновьевич Разуваев хурьгадые эхэһээнь һалгаатарнь тэдээнтэй хамта ажаллажа гараһан гээшэ. Тиин энэ нүхэрнай эсэсэй дүнгөөр салин хүлһөө абаа бшуу. Ажал эмхидхэлгын түрүү онол арга хэрэглэжэ эхилһэн коллектив бусадта орходоо, үсоон хурьгашадтангаар хүдэлһэн байна. Нёдондо нүхэр Филипповэй хүтэлбэрилһэн бригадын гэшүүд жэлэй дүнгүүдые соргсолһон, шэнэ социалис уялгануудые абаха хэрэгтэ зорюулагдаһан ажахын хонишодой суглаан дээрэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлхэдэ, ажал хэрэгэй хэр ябасатай, хэды шэнээн олзотой байһые хөөрэжэ үгэһэн, нимэ гуримда орохыень хонишодоо урилһан юм. Түрүү малшадай үүсхэлые дэлгэрүүлхэ талаар совхозой дирекци, партком эмхидхэлэй, ойлгуулагамжын горитой хүдэлмэри ябуулаа. Жэшээнь, бүхы гурбан отделениинүүдтэ хонишодтой уулзаһан, суглаануудые үнгэргэһэн байнабди. Удаань ажахын экономическа албан ажалай шэнэ гуримда орогшодтой хэлсээнүүдые баталаа. Тиихэдэ ажахынгаа хонишодые энэ жэлһээ үбһэ бэлэдхэлсэхэ хүдэлмэридэ заатагүй хабаадуулдаг болохомнай. Манай ажахыда зуутан хонишод үсөөн байна. Зүгөөр эхэ хонидой хори шахуу отара бии. Тиимэһээ ажалай шэнэ гурим хонин ажалаа хүгжөөхэ, аша үрэтэй болгохо хэрэгтэмнай туһалха ёһотой гээд найданабди.

Мүнөө хонишодой ажалда халуун хаһа хүрэжэ срэнхэй. Хонишод коммунистнууд Г. В. Филиппов, А. Б. Жигмитцыренова, Б. Ч. Банзарова гэгшэдэй бригаданууд харууһалжа байһан хонидойнгоо диилэнхи хубииень хурьгалуулаад, гарза хоролтогүйгөөр тэнжээжэ байна.

Совхоздомнай партиин гэшүүд-ажалай түрүүшүүл олон. Һаалишан Светлана Ивановна Разуваева, механизаторнууд Виталий Евграфович Асеев, областной партийна 32-дохи конференциин делегат Чагдаржаб Дашиевич Доржиев, жолоошон Павел Поликарпович Разуваев болон бусад коммунистнууд ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандажа, мүрысөөнэй манлайда ябадаг. Жэшээлхэдэ, залуу коммунист Ч. Д. Доржиев үнгэрһэн жэлэй таряа хуряалгын үедэ хуушарһан комбайнда хүдэлөөшье һаа, Харланайнгаа отделениин комбайнернуудан түрүүшүүлэй тоодо оролсожо шадаһан алдартай. Механизатор оньһон техникэ хабарай тарилгада бэлдэхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулалсана. Энэмнай һүүлэй жэлнүүдтэ жэлһээ жэлдэ үндэр урэ дүнгүүдые харуулан ажаллана гээд онсолон тэмдэглэлтэй. Партиин эгээл нимэ гэшүүд суг хүдэлдэг нүхэдтөө жэшээ болон, бодото хэрэгүүдээрээ үгэсэ батадхан хүдэлнэ.

Совхозой партком коммунистнуудые, ажахын бүхы хүдэлмэришэдые 1984 оной, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүхыдэнь дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлхэ талаар мүнөө бэелүүлжэ байһан эмхидхэлэйнгээ болон ойлгууламжынгаа хүдэлмэриие саашадань улам нарижуулхын тула оролдохо болоно.

К. МАЛЫГИН,
Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхозой парткомой секретарь.

УРЛАН НАРИЖУУЛАГШАД

Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой модельнэ цехэй хүдэлмэришэд ажалдаа зохёохы ёһоор хандажа, урлан нарижуулгын болон ухаалан зохёолгын хүдэлөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг юм. Энэ цехэй үнинэй хүдэлмэришэд Лев Петрович Гулюк, Николай Нилович Калашников гэгшэд халаанайнгаа даабариие холо үлүүлэн дүүргэхэһээ гадна нарижуулгын хэдэ-хэдэн дурадхал оруулжа, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэн байна.

Л. П. Гулюк гэгшын модельнэ цехтэ хүдэлжэ эхилһээр 40 жэл гүйсэхэсэ байна. Дүй дүршэлөөр баян хүдэлмэришэн һэн тула халаанайнгаа даабариие 20—30 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Хэдэн олон залуу хүдэлмэришэдые һурган хүмүүжүүлһэн Лев Петрович мүнөө май һарын тоосоогоор хүдэлнэ. Тэрэ табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабариие дүрбэ хахад жэлэй туршада дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Гансал эрхим шанартай продукци гаргадагайнгаа түлөө «Шанарай талаар отличник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Эрхим мэргэжэлтэн» гэһэн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоо. XI табан жэлэй эхинһээ хойшо 473 түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй нарижуулгын дүрбэн дурадхал оруулһан байна.

Тэрэнэй нүхэр Н. Н. Калашников слесарь мэргэжэлтэй. Цехэйнгээ станок болон оньһон түхеэрэлгэнүүдтэ хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдые бүтээлгэ тэрэнэй гол ажалынь юм. Үнгэрэгшэ гурбан жэлэй туршада нүхэр Н. Н. Калашников табан зуун түхэригэй экономическа ашаг үрэ үгэхэ урлан нарижуулгын арбан дурадхал оруулһан габьяатай. Үнгэрһэн жэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр цехэйнгээ түрүү-

БУЛТАДАА ОРОЛДОНОД

Республика дотороо үүсхэл гаргаһан Хурамхаанай районой механизаторнуудай уряае һайшаан дэмжэһэн Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой трактористнууд, слесарь-заһабарилагшад, комбайнернууд газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ машина, техникэсэ, трактор болон комбайнуудаа заһабарилжа бэлдэхэ хүдэлмэрэ эршэмтэйгээр ябуулна. Районойнгоо ажахынуудай дунда социалис мүрысөө үүсхэһэн энэ совхоздо мүнөө сеялкэ, плуг, борной, культиватор, каток болон бусад техникэнь түгэс заһабарилагдажа дүүрэнхэй, тусхай хашаа соо жэрылгэн хадагаламжада табигданхай. Тиихэдэ ДТ-75 түхэлэй 37 тракторай 25-ниинь бэлэн болгогдоо. Һаядаа үшөө 4 трактор заһабарилгаһаа гарахаар ойртонхой. Мүн К-700 түхэлэй бүхы юһэн тракторайнь хоёрынь заһабарилагдаа. МТЗ маркын 22 трактор, Т-50 түхэлэй хоёр трактор бэлэн болгогдожо, хадагаламжада табигданхай. Тэрэшэлэн совхозой комбайнернууд мүнөө 12 комбайн заһабарилаа.

Тракторнуудые заһабарилдаг бригада зургаан хүнһоо бүридэнхэй. Дүршэлтэй механизатор Михаил Павлович Аносов бригадынгаа коллективэй ажалые һайнаар эмхидхэжэ хүтэлбэрилдэг юм. Эндэ моторист Александр Иванович Кузнецов, Филипп Кузьмич Калашников, токарь Родион Елунович Захаров гэгшэд эрхим шанартайгаар ажаллажа мүрысөөндэ шалгарна.

Дурсагдагша ажахын механизаторнууд хабарай тарилгын хүдэлмэридэ, ургаса хуряалгада хабаадуулагдаха машина, техникэсэ түргэн болзорто, уняжагайрүүлангүй заһабарилжа бэлдэхын тула эдэ үдэрнүүдтэ бүхы хүсэсэ элсүүлэн ажалланад.

В. ХУДАЕВ.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

Колхозойнгоо һүн һаалиин фермэдэ хүдэлхэеэ срэхэдээ, арбан долоотой болоодүй ябаа һэн. Теэд малшан болохо ехэл хүсэлэнтэй һэн тула тэрэ гэдэргээ сухаряагүй. Үнеэ һаажа яһалашье һураһан байгаа. Үмсынгөө нэгэ-хоёр үнеэ һаагаадхихада бараг һэн ааб даа. Харин тиихэдэ фермын һаалишад 18—20 үнеэдые һаадаг бэлэй. Энэмнай тад ондоо, хүндэ хүшэршье ажал болоно бээз. Гэбэшье комсомол басаганай зүрхые хүүлгүүлээгүй, һаалишан болоод лэ туршаха гэһэн эрмэлзэлынь һүнөөгүй.

Тиигэжэ айдар наһандаа ябаһан Цырма Базарова фермын бүлэг үнеэдые даажа абаа. Ямаршье ажал бэлээр бүтэшэдэг бэшэ. Тэрэ үедэ фермэдэ оньһон түхеэрэлгэ гэжэ байгаагүй. Хамаг хүдэлмэри имагтал гарай хүсөөр хэгдэдэг һэн. Үбһэеэ, һолоомоёо өөһэдөө зөөхэ саг ушараад лэ байха. Шумууһан бэрхэ басаганай сэдьхэлые иимэ бэрхэшээлнүүд огто айлгаагүй. Сугтаа хүдэлдэг аха, эгэшэ нүхэдынь Цырмагай ажалаар омогорходог, тэрэниие магтадаг болоһониинь гайхалгүй бээз.

Уданшьегүй комсомол һаалишан бэрхэ һаалишадай түйладаг үрэ дүнгэй тухай һү һаадаг болобо. Түл абаха, тэдэнээ түлжүүлхэ гээшэ залуу малшанда баһал орёо ажал байшоо. Хэдэн олон мэдэгдээгүй, үзэгдөөгүй юумэнүүдэй удаа дараалан ушараашье һаань, Цырма Базарова тэдэниие тэсэмгэйгээр дабажа шадаха шэдитэй һэн. Юһэн жэл соо ажаллаад байхадаа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаража, нэрэ солонь олондо мэдээжэ болоо бэлэй.

1962 он ерэбэ. Тэрэ жэлдэ Ивалгын голой хэдэн колхозуудые нэгэдхэжэ, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы боложо хамтарба. Тэрэ үедэ тугал түлжүүлгэ бирагүй байдалтай байгаа. Илангаяа Дээдэ-Ивалгын МТФ-дэ шэнэ түл олоороо гарзалжа, мал үсхэбэрилхэ хэрэг урагшагүйдэдэг һэн. Дүршэлтэй тугалшадай хомор дээрэһээ иимэ байдал ушардаг һааб даа. Энэ хүдэлмэриие Цырма Базаровада даалгаа хада, тэрэ эрид хубилалта туйлажа лаб шадахал байха гэһэн бодомжын тон зүб байһыень саашанхи ажабайдал бодотоор гэршэлээ.

ГАБЬЯА[ТА] АЖАЛАЙНЬ [...]

— Һаалишан боложо хүдэлхэ гэһэн бодолни хүсэлдөө. Арбаад жэлдэ ажаллааб. Хүнүүдэй зэргэдэ ябанаб. Тугалшан болоодшье туршахада яаха юм гэжэ тиихэдэ сэдьхэгдээ бэлэй. Тэрэл сагһаа хойшо нарай тугалнуудтай «носолдоо» хүн гээшэб,—гэжэ Цырма Базаровна мүнөө хөөрэдэг.

Энэ Дээдэ-Ивалгын МТФ-дэ оло дахин ябагдаа. Тэрэл бүхэндөө сууta малшанай ажал хэрэгээр һонирходог, хөөрэлдэдэг байгааб. 35—40 тугал гансаараа хоёр, гурбан һаратай болоторнь харууһалха, тэдэнээ ондоо малшадта дамжуулан тушаагаад, дахин нарай тугалнуудые һубарюулан түлжүүлхэеэ һаалишадһаа абаха. Юрэдөө, жэлэй туршада 3—4 бүлэг иимэ тооной тугалнууд Цырма Базаровнагай оролдосотой ажалай ашаар һайнаар түлжүүлэгдэжэ, ажахын ниитын һүрэгтэ ниилүүлэгдэнэ.

— Цырма Базаровна ажахымнай эгээл баян дүршэлтэй тугалшан гээшэ. Хори гаран жэлдэ тугалшанаар хүдэлжэ ябана. Нэгэшье тугал гарзалуулангүйгөөр тобир тарганаар түлжүүлжэ шададаг, мэргэжэл түгэс малшан. Эдэ жэлнүүдэй туршада хоёр мянга гаран толгой тугал түлжүүлээ. «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдээ хүрэмөөр лэ ажаллаһаар,— гэжэ ажахын зоотехник-селекционер Е. С. Каленых һая намда хэлээ һэн.

1973 он Цырма Базаровнагай ажабайдалда хэзээдэ мартагдашагүй жэл болоо һэн. Июнь һарада тэрэ Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүндэ абтаһан байна. Тэрэл жэлэй сентябрь һара. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ тунхаглагдаба. Республикын хүдөө ажахын олон түрүүшүүлэй СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шэгнагдаһан тухай үргэнөөр соносхогдоо һааб даа. Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын тугалшан Цырма Базаровна Базарова Ленинэй ор-

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ТҮСЭБ ҮЛҮҮЛЭГДЭХЭ

Арбан гурбан жэлэй саада тээ би хонишоноор хүдэлжэ эхилээ һэм. Иимэ ажалда дадаагүй байһан намда гансата һүрэг эхэ хонидые даажа абаха гээшэ нилээд хүндэшэг байгаа ааб даа. Тиигэбэшье гэр бүлөөрөө хамһажа байгаад, мал ажалдаа дайралдаһан бэрхэшээлнүүдые дабажа гарадаг байгаабди. Үнгэрһэн жэлнүүд соо удаа дараалан зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гаран хурьга түлжүүлдэг байнабди. Илангаяа һүүлэй гурбан жэл соо дунда зэргээр зуунһаа 111 хурьган түлжүүлэгдээ юм. Тиихэдэ толгой бүриһөөнь 4,5 килограмм ноoһон хайшалагдаһан байна. Хурьгадаа эхэһээнь һалгаха үедэмнай тус бүриинь шэгнүүр 25 — 28 килограмм хүрэдэг.

Нёдондо түлгэ хонидые даажа абаа һэмди. Түрүүшынхиеэ хурьгалха түлгэнүүдтэй үбэлжэлгэ дабажа гараха гээшэ хэды шэнээн хэсүү байдагые малшад һайн мэдэдэг ааб даа. Эндэ одоол шадабари, дүй дүршэл хэрэгтэй. Үрэжүүлэгдэхэ хонидоо зундаа, намартаа эртэ үглөөнһөө, орой болотор адуулжа, тобир тарган, шадал һайнтай болгохо шухала. Нэгэ багашье муугаар харууһалбал, түлгэнүүд хүйтэн бороодо сохюулжа, муудахаяа һанадаг шуу. Минии үбэлжүүлхэ бэшэ, харин үшөө түл абаха зорилготой байһанаа мартажа болохогүй. Тиигэбэшье бидэ зуун түлгэ бүриһөө 102 хурьга абажа, үгтэһэн даабаря дүүргээ һэмди.

Мүнөө түл абалгын халуун хаһада бидэ гүйсэд бэлдэхэдээ, хонишодойнгоо хашаа дулаалжа, хохир тараажа, ходо хуурай байлгахаяа оролдообди. Зундаа бригадаараа өөһэдынгөө сабшаланһаа үбэлжэлгын хаһада хүрэхэ үбһэеэ хуряажа, газаагаа оруулаа һэмди. Набша намаата тэжээл, халаахай гэхэ мэтэ суглуулагдаа. Халаахай гээшэмнай үбэлэй сагта ехэ хэрэгтэй болодог шэмэтэ тэжээл, мүн малай дааража, ханяахадашье туһатай бшуу. Хонидые үбэлэй сагта адуулхада, гасашье үбһэеэ алмаһан хэрэг бэшэ, мүн тэдэнэй бэе махабадай хүгжэлгэдэ, ноohоной үдхэнөөр, һайнаар ургахада нүлөө үзүүлнэ гэжэ һанагдана.

Район соогоо түрүүшүүлэй тоодо оролсон, ажалай түлөөһэнэй чековэ гуримай тоосоондо орожо эхилээ һэмди. Үгтэһэн оньһон техникын хүсые хүсэд дүүрэн хэрэглэхые оролдонобди. Теэд ямаршье ажалда амжалта туйлахын тула хүдэлмэриеэ бодомжотойгоор ябуулхые оролдохо ёһотой. байһаниинь бултанда мэдээжэшье һаань, тэрэнээ бэелүүлжэ шададаггүй ушарнууд бии ха юм. Манай совхоз гансал хонин ажалай дүнгүүдээр түсэбтэ даабаринуудаа ходо дүүргэдэг юм. Энэ хэрэгтэ Г. Г. Базаров Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Вера Доржиевна нүхэртэеэ, мүн С. Б. Цыдемпилов, мүн бусадшье хонишод ехэ хубитаяа оруулдаг юм.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэнүүд соо ажалай бүтээсые түсэбөөр хараалагдаһанһаа нэгэ процентээр нэмэжэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэнгые хахад процентээр хямдаруулха гэжэ дурадхагдаһан байна. Партиингаа даабариие бодотоор дүүргэхын тула бидэ мүнөө жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуун табан хурьга түлжүүлхэбди гэжэ нэмэлтэ уялга абанхайбди. Мүн чековэ аргаар тоосоо хэдэг болоһон тула продукцимнай өөрынь үнэ сэн лаб хямдарха байха.

Мүнөө үедэ баруунай гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд, иланагаяа Америкын захиргаан уласхоорондын байдалые түгшүүрилтэй болгоно, дайн жүрөөдэнэ. Би зургаан үхибүүтэйб. Тэдэнэймнай, мүн бүхы дэлхэйн хүүгэдэй срээдүйн энхэ тэнигэн ажаһуудалай түлөө эрид шууд тэмсэхэ ёһотойбди.

Е. НОРБОЕВА,
Захааминай районой Хамниин совхозой ахалагша хонишон, Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудта.

БАТА АЛХАМ

ХОРИ (Телефоноор абтаба). Дээдэ Тайлсын совхозой малшад шэнэ жэлэй түрүүшын һарада шэнэ амжалта туйлаһан тухайгаа мэдээсэбэ. Хоёр-Үдэ гэжэ газарта гүрэндэ тушаагдаха үхэрнүүдые шахан таргалуулдаг Ю. В. Кучумовай даадаг малшадай бригада урагшатайгаар ажаллажа байна. Тэдэнэр харууһалжа байһан малаа мяханай комбинадта ябуулба.

Тушааһан үхэрнүүдэйнь дунда зэргын шэгнүүр 350 килограмм татаһан байха юм. 255 толгойнь тарган шадалтай гэһэн сэгнэлтэдэ хүртоо. Иигэжэ тус ажахы арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түрүүшын зургаан һарын туршада 990 центнер мяха гүрэндэ худалдаха даабаритай байһан һаа, тэрэнээ оройдоол һарын хугасаада хүсэлдүүлбэ.

Мүнөө эдэ малшад шэнэ бүлэг мал суглуулжа, шахан таргалуулхаар бэлэдхэл хэжэ эхилэнхэй.

Хоёр-Үдын мал шахалгын гүүртын үхэршэд нигэжэ СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Советэй һунгалтын хүндэлэлдэ зорюулан, ажалай эрхим бэлэг бэлдэбэ бшуу.

Г. ОЧИРОВ.

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ. Усть-Илим хотын байгуулагдаһаар 10 жэлэй ой үнгэрһэн жэлэй һүүл багта тэмдэглэгдээ. Һунгагшадай захяае депутадуудай бэелүүлгын гэршэ юун бэ гэхэдэ, городой барилга комплексноор бэелүүлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дундань): горсоведэй түрүүлэгшэ Ю. Ф. Федотов городой срээдүй тухай мүнөө бодомжолно.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮСЭБҮҮД БА ТУЙЛАЛТАНУУД

КУЗБАСС—ОРОНОЙ НҮҮРҺЭНЭЙ ГОЛ [...]

Геологуудай уридшалан хараалһанай ёһоор, дэлхэйн хатуу түлишын нөөсын хахад шахуу хубинь Сибирьтэ хэбтэдэг, тиимэ тула тэндэ 80-дахи онуудта шулуу нүүрһэ малтан абалга нилээд ургаха юм. Тододхогдоһон баримта мэдээнүүдэй ёһоор, 725 миллиард тонно шахуу нүүрһэнэй нөөсэтэй Кузнецкэ бассейнэй саашанхи хүгжэлтэдэ мэргэжэлтэд онсо найдана.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделенидэ ашагта малтамал шанаржуулгын промышленностиин асуудалнуудые эрхилхэ зорилготой эрдэмэй шэнэ түб — Шулуу нүүрһэнэй институт Кузбассай «нийслэл» — Кемерово хотодо һаяхан байгуулагдаа. Техническэ эрдэмэй доктор, профессор Геннадий Грицко тэрэнэй директорээр томилогдоо. Шэнэ институдые байгуулга мүнөөдөө жэл соо 150 миллион тонно шулуу нүүрһэ үгэдэг Кузнецкэ бассейнээр һонирхолго нилээд ургаа гэһэн удхатай болоно.

«Энэ һонирхол гансашье нөөсынь хэмжээнһээ болоно бэшэ. Нэн түрүүн Кузбасс айхабтар һайн шанартай шулуу нүүрһэ үгэдэг. Тэрэнэй ехэнхи хубинь коксологдодог эрхим һайн нүүрһэн юм. Элшэ хүсэнэй нүүрһэ абаха болоо һаа, ондоо газарайхидал орходоо нилээд һайн шанартай, ехэ ноойтон бэшэ, үнэһэ, сэрэ болон фосфор багатай юм. Кузбассай нүүрһэнэй хэбтэшэ хүн зоной һуурижаһан, элдэб харгы замуудта дүтэ оршодог. Нүүрһэнэй үенүүд гүйхэн газарта хэбтэдэг. Кузбассай уурхайнуудай гүнзэгынь дунда зэргээр 200 метр шахуу болоно. СССР-эй эгээл хуушанан уурхайнуудтай Донбассата, жэшээлхэдэ, 600 метр хүрэтэр, зарим уурхайнуудынь нэгэ километрһээ үлүү гүнзэгыдэ байдаг. Баруун Сибириин бассейнэй үлүү юумэниинь гэхэдэ, нүүрһэнэй ехэнхи хубиие үрэ ехэтэй нээмэл аргаар абамаар юм. Мүнөө Кузбасста гурбадахи тонно бүхэниинь иимэ аргаар абтадаг, харин саашадаа энэ арга үшөө ургаха байна. Жэлдээ 30 миллион тонно нүүрһэ үгэхэ уурхай зохёогдонхой.

Эрхим шанараараа, хэбтэшынгээ зохисотой байдалаар, үеынгөө зузаанаар (15 — 20 метр) болоходоо, Кузнецкэ нүүрһэн ехэ ашаг олзотой юм. Хэршье холо зөөбэл, СССР-эй Европодохи бүхы бассейнүүдэй нүүрһэнһээ тэрэ хэрэглэгшэдтэ үнэгүй болохо байна

Кузбасс саашаа ямар болохоб? Саашадаа нүүрһэ абалга хоёр дахин ургажа, тэрэнэй һүүлээр жэлдээ 500 — 550 миллион тоннодо хүргэмөөр гэһэн суг хүдэлэгшэдэйнгоо һанамжые профессор Грицко дэмжэнэ. Мэргэжэлтэдэй тоолон гаргаһанай ёһоор, Кузбасс гээшэ гансашье коксологдодог бэшэ, харин оронойнгоо Европодохи зарим районууд болон Уураал руу нүүрһэ эльгээхэ юм. Кузнецкэ нүүрһэ баруулжань абаашахын тула зорюута нүүрһэ зөөхэ харгы бариха; мүноо байгааша түмэр харгые һэльбэхэ, уһантай холиһон нүүрһэ бүлэхэ сорогонуудые бариха гэхэ мэтын һанамжануудые эрдэмтэд дурадхана. Мүнөө Кузбассһаа Новосибирск хүрэтэр нүүрһэ дамжуулха 250 километрэн сорго баригдажа байнхай. Саашадаа үшөө ута трасса бариха арга бии.

Кузнецкэ бассейнэй нүүрһэ малтан абалга гүнзэгы удхатай боложо. тэрээнһээ үндэһэтэй шэнжэлгэнүүдые Сибириин эрдэмтэд олон жэлэн турша соо хэнэ. «Кузбассай нүүрһэн» гэжэ тусхай программа зохёогдоод, тэрэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ Россиин Федерациин эрдэм-шэнжэлгын болон үйлэдбэриин 20 гаран эмхи хабаадалсана.

Энэ программые профессор Грицко залан хүтэлбэрилнэ. «Эрдэмтэдэй хараалһан ехэнхи хүдэлмэринь СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствын түсэбтэ оруулагданхай гэжэ хэлэнэ. Иигэжэ эрдэмтэд олон үйлэдбэринхид холбоо барисаатайгаар хүдэлнэд. Энэ хадаа эрдэм-техникын нээлтэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые нилээд түргэдхэнэ ха юм.

Кузбасста мүнөө хүдэлжэ байгаа нүүрһэнэй уурхайнуудта шэнэ шухала албанай бии болгогдоһые профессор жэшээ болгон харуулна. Эрдэмтэдэй теоридо үндэһэлэн зохёоһон ба тэдэнэй лабораторидо бии болгогдоһон приборнуудые хэрэглэжэ, энэ албан нүүрһэнэй үеын болон тэрэниие дараад байһан газарай ямараар хуоилдаг тушаа багсаамжалгануудые түргэн мүртэйгөөр гаргажа үгэдэг, нүүрһэ малтахада таарамжатай һайн участогуудые дурадхадаг. Энэнь жэгдэ һайн хүдэлмэри хангаха арга олгоно, шахтернуудай хүдэлмэриие аюул багатай болгоно.

Ондоо жэшээ — нүүрһэ нээмэл аргаар малталга зохёолгые автомат оньһоор хангалга. Тоо бодолгые автомат оньһоор бэелүүлхэ зорилготой программануудые эрдэмтэд зохёогоод, тэрэнээ үйлэдбэришэдтэ үгөө. «Иимэ программануудые хэрэглэхэдэ, гансашье уурхай зохёохо ажал ябуулгые нилээд түр-

Хадаай хадууд

ЖАРГАЛАЙ ЗАМААР

...районой Анаа-...зой ахалагша ...ма Жимбуев... 1945 ондо тү...р бага наһан...налтай танил ...аар, удаань хони...лһэн байха. Амжалтатай ...нэйнгээ түлөө нүхэ...а ажаллагшадайнгаа дун...болонхой. Олониитын хү...хитэйгээр хабаадалсадаг. ...раснопартизанска сельскэ ...адаар һунгагдаһан, проф...урладай областной Сове...м гэжэ тэрээндэ үгтэһэн ... сооһоо мэдэжэ абааб.

...он өөрын онсо харгытай ...эдэг. Агууехэ илалтата ...жэлэй янгинама хүйтэн ...эхэр түрэһэн Дулма ...һайхан хуби залатай, ...рын замтай байшоол даа. ...ун наһан хони хурьгадай ...ур хонгор таладаа үн...н.

... һургуулиин найман ...эд байхадаа, 15 наһатай ...эсэ суттаа хонишон бо...гаа намтарые эхилээ бэ...эр он жэлнүүд оодорол...үйгөөр ходорон ошоһон

...и Анаагай совхозой Бу...идэ эмхидхэгдэһэн ажа...лтын лагериин хүдэлмэ...нгаа, тэндэ байһан үхи... тухай бэшэхэ гэһэн хү...э ошоһон байгааб. Һур...лагшэ хонишоноор хүдэл...льжид Житжитовна гэжэ ...эртэй танилсабаб. Өөрын ... тухай хөөрэхэдөө, мүнөө ...оо ахалагша хонишоноор ...а Дулма басагаяа дүрбэн ...нгээ дундаһаа тусгаар ...н наһанһаа өөрыень да...лоһон тухайдань хөөрөө ... тэрэ үеэр Анаагай ...лагша хонишон Дулма ... нүхэртэйнь урдань ...туршада механизатораар ...һон техникэдэ хэды ду...шье, мүнөө хонишон бо...э ябаһан Батурин Бато...анилсаха аза талааһ уша...

...он гэһэн үзэсхэлэнтэ һай...онгор бали Хори нютагай ...хонишодой нэгэн болохо ...евна Дондоковагай ха...алай үбэлэйнь байра ор... зүүн талаар могой шэн... урагшаа урдаһан горхо...эр ургаһан бургааһан үбэ... дун сагаан сэнхэгтэ аб... туяа гэрэлтэ мүнгэлиг ... харагдана. Баруун, зүүн ... бооряин үбэрөөр хуһан, ...эн модон нэмжын урган...арһаэ урагшаа сабшалан, ...шээри саһан хүнжэлөөр ... нэмжын хабтайна. Тэндэ ...нда хонидоо гарган бэл...

...Дулма Жимбуевна тухай ...һаа, иимэ байна,— гээд, ...комой секретарь Баир ... Цыренов хөөрөөгөө ...а дараи тоолоно. — ...намтар 1960 онһоо эхил...ор хүдэлжэ захалаа, ойр ...лан болоодшье туршаа. ...ондо ажахын дирекци, ...н профсоюзай комитедэй ...нүхэртэйгөө суттаа хони...энэ Номто-Горхондохи ...даажа абаа һэн. Тэрэ гэ...гадаа мэдээжэ болобо. ... даабаряа үлүүлэн дүүр...араа алдаршажа эхилээ. ... арбадахи табан жэлэй ...о хайшалха даабаряа 106 ...л абалгана—109 процент ...а юм. Энэшье табан жэ... гурбан жэлэй туршада ...дые тушлажа, хонин бу... абаһан, нооһо хайшалха ... процент дүүргээ. Гадна ...нээнь һалгааха үедэ тол...шэгнүүр 20 гаран кило...г байба.

...ундаа баһал урдынхидаал ...л өөһэдынгөө хүсөөр хо... түлдөө 250 гаран центнер ...ка абаа. Энэ хүн...элмэридэнь Хяагтын меди...ищида һурадаг Баирма, ...чилищиин студентка Жар... һургуулиин ахалагша ...һурагшад Баир, Жаргал, ...адаа түрэлхидтөө шадал ...даг шуу. Тиин һайн ша...н хүхэ үбһэн үбэлжөөнэйнь газаа сомогдон бодобо. Мүн эды шэнээн зелёнко лаб лэ суглуулагдаа.

Дулма Жимбуевнагай наһанай нүхэр Батурин Батомункуев гээшэмнай үнинэй механизатор байһан тула̣даа урдаһайхи шэнги оньһон техникэтэй «нэ-солдохо» дуратай зандаа. Хэдэн жэлэй саада тээ совхозой дирекци «Т-125» түхэлэй хуушан трактор үгөө бэлэй. Тэрэнээ бүтэн бүрин болгожо, хүл дээрэнь гаргаал һааб даа. Тиин холо ойроһоо түлеэ залһаяа асарха, үбһэеэ зөөхэ, шэбхэеэ гаргаха өөрын техникэтэй болоһон юм. Хэрэгсэлһээ гаража, хаядаһан болоһон тракторай косилка, тармуур сутлуулжа, үбһэ хурлаха зэр зэмсэг түгэс түхеэрээ. Мүн хүбүүд, басагадаашье трактор ябуулха шадабарида һургаба.

— Шадал зэргээрээ яһала гэмгүй ажаллажа, хүбүүд басагадаа эрдэмдэ һургажа, нютаг зоноймгоо дунда нэрэтэй солотой ябана гээшэ бээзбди даа,— гэжэ Дулма Жимбуевнагай хэлэһэн үгэнүүд энээнииe үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ.

Профсоюзуудай областной соведэй гэшүүн Д. Ж. Дондокова совхозойнгоо, илангаяа отделениингээ малшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые согсолон гаргаха, моральна ба материальна талаарнь урмашуулха хэрэгтэ анхаралаа ходо хандуулжа ябадаг хүн гээшэ.

— Манай сельскэ Соведэй депутат Дондокова һунгуулингаа округой хүн зоной захянуудые, оруулһан һанамжа болон дурадхалнуудые заатагүй дүүргүүлхэ гэжэ ходол оролдожо ябадаг, —гэжэ Краснопартизанска сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Салуев хөөрэнэ.— Жэшээнь, депутадай мэдүүлгын ёһоор саг дарыдаа таарамжатай хэмжээн абтажа, отделениин малшадые худалдаа наймаанай талаар хангалга нилээд һайжарһан байна.

Ажалай Алдар Солын III шатын орденто, үнгэрэгшэ жэлдэ Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрые һайндэрлэхэ үедэ Буряадай АССР-эй габьяата малшан гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Д. Ж. Дондоковагай даадаг хонишодой урдаа табигдаһан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэ, Эхэ оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа зорюулха байһаниинь бата найдамтай.

Мүнөө Анаагай совхозой нэгэдэхи отделениин ахалагша хонишон Совет түрэн түрын засагай дээдын зургаанай —Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Дулма Жимбуевна Дондоковагай бригадада түл абалгын халуун халуун һаһа түлэт дундаа ябажа байна. Одоол унаһан малгайгаа абангүй хүдэлмөөр саг хонишодто ерээ.

— Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн Хориин һунгуулиин 524-дэхи округой һунгагшадай ехэ этигэл найдабарине харюулхын тула хамаг арга шадалаа зорюулхые, хэжэ байһан хүдэлмэридөө үшөө һайн үрэ дүн туйлахые оролдохол болоогдоно,— гэжэ Д. Ж. Дондокова хөөрэнэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Д. Ж. Дондокова.

— Һуралсалай программа дан ехээр орёо болгогдоо, 1-дэхи класста уравнени бодуулха гээшэ тиимэшье хүнгэн юумэ бэшэ байна, — гэжэ үхибүүдые эхин һургуулида һургажа байһан түрэлхидэй хэлэхые ганса бэшэ дуулааб. Гэбэшье багашуул юрэнхыдөө ойлгоод лэ, тэрээхэн уравнениинүүдые бодоходоод лэ ябадаг юм. Һуралсалай шэнэ түсэбэй болон программын бэелүүлэгдэжэ эхилһээр 10 гаран жэл болобо. Шэнэ программаар нэгэдэхи класста анхан һуража эхилһэн багашуулнай үни заянда ургажа, арбан класс дүүргээд, хүдэлмэришэн болохонь хүдэлмэришэд болоно, тусхай дунда гү, али дээдэ һургуулида ороошод тэдэнээ дүүргээд, мэргэжэлтын диплом абаад хүдэлжэ захалаа, үгышье һаа, мэнэ-мэнэ хүдэлжэ эхилхэеэ байгаа бээзэ. Теэд орёо программаар һураһандаа, тэдэмнай муу мэдэсэтэй гэжэ хэн хэлэхэб?

Зүгөөр муу ойлгосотой гү, али һуралсалай программын материалнуудые удаанаар «үлтиргэжэ» ойлгодог үхибүүд байдаг ха юм. Тэрээнһээ болоно, түрэлхиин бэлигтэй, хурса үхибүүдэй хүгжэлтэ «искусственнаар зогсоогдохо» болоно гү?

Эндэ юу хэлэхэеэ һанааб-шии гэхэдэ, һуралсалай программые хүнгэлбэбди гээд, педагогическа эрдэмтэднай тэрэниие дан хооһолжо, «нэгэн дээрэ нэгые нэмэхэдэ хоёр болохо» гэһэн ойлгосые бүхэли четверть соо үзүүлхээр болгожорхёогүй һааньһайн бэлэй. Һуралсалай программые хүнгэдхэхэ тухай бэшэ, харин зохисотой сооньүлүү булуу юумэнүүдһээ сүлөөлжэ, орёошье һаа, тон хэрэгтэй юумэнүүдые үлөөжэ, үхибүүдтэ бата бэхи мэдэсэ үгэхэ тухай хөөрэлдөөн болохо ушартай.

Гэхэ зуура программые үлүү юумэнһээ «сэбэрлэхын» тула һургуулида үдэр бүри ном заажа ябадаг, һуралсалай программые хэдэн дахин шүүмжэлхы нюдөөр шэнжэлһэн, «онгилһон» багшанарай һанамжые дуулажа,

зобоохонь юунэйхиб? Буряад класста түрэлхи хэлэсэ үзэжэл ябаад, ород хэлэндэ үхибүүд хэнһээшье дутуугүйгөөр һурадаг лэ бэшэ гү?

«Совет хүнүүд ород хэлые үндэһэ яһатануудай хоорондоо харилсадаг хэлэн болгожо, һайн дураараа һунган абаа юм. Тиин түрэлхи хэлэсэ үзэхэтэеэ хамта ород

гэжэ ленинскэ парти тоолоно гээшэ ааб даа.

Ленинскэ партиингаа заабариин ёһоор бидэ түрэлхи хэлэсэ ба литератураяа һургуулида һайнаар зааха гэжэ бүхы арга шадалаараа оролдохо болонобди. Гэбэшье түрэлхи хэлэндэ үгтэдэг саг даншье бага болгогдонхойл даа. 50 — 60-аад онуудта, жэшээнь, 5-дахи класста зургаан час байгаа юм. Харин мүнөө оройдоо 4 час болгогдонхой. Хоёрынь хэлэндэ, хоёрынь литературада үгтэнэ. Иимэшье бага сагые гүйсэд хэрэглэхэ гэжэ оролдохош. Һүүлэй үедэ ахалагша классуудта факуль-

КПСС-эй ЦК-гай ПРОЕКТЫЕ

зүбшэн хэлсэнэбди

ТҮРЭЛХИ ХЭЛЭНЭЙ ҮҮРГЭ

шухала, зохисотой тобшолол хэгдэхэ бээзэ.

Би анхандаа буряад һургуулида ород хэлэ болон литература заадаг байгааб. Мүнөө буряад хэлэ болон литература заанаб. Түбиин олон яһатанай хэлэнүүдэй дунда юугээршье дутуугүй, түрэл арадайнгаа хоорондоо харилсаха зэбсэг болоно батажаһан хэлэндээ дурагүй хүн үгы аабза.

Буряад хэлэсэ үхибүүд мартажа байна гэһэн хөөрэлдөөнүүд һүүлэй үедэ гарадаг болонхой. Теэд эндэ хэн зэмэтэйб? Бидэ өөһэдөө! Түрэл хэлэндээ дурлуулхын тула, гоё һайханиинь, баялигыень таниулхын тула түрэлхид юу хэнэб? Үхибүүднай буряад хэлэ ойлгоногүй гэжэ гү, али ород үетэндөө орходоо үлүү предмет үзэнэ гэлдэжэ ябаад, үхибүүдээ ород класста үгэдэг ушар үзэгдэгшэгүй гү? Тингэжэ ородоор һайн мэдэхэгүй үхибүүгээ ород программатай класста оруулаад

хэлэ үзэхэ хэрэгые һайжаруулхын тулада нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха», — гэжэ «Юрэнхы эрдэм ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэгләлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проект соо бэшээтэй. Агууехэ ород хэлэн хоёрдохи түрэлхи хэлэмнай болоһоор үнинэй. Энээниие буруушааха хүн манда байхагүй. А. Пушкинай, Л. Толстойн, агуу багша В. И. Ленинэй түрэл хэлые шудалха аргатай байһандаа омогорходог гээшэбди.

Зүгөөр ленинскэ национальна политикын сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро бүхы яһатанай хэлэн, үндэһэн соёл хүгжэнэ бшуу. Ород хэлэ шудалалгые һайжаруулха тушаа хэлэхэ зуураа «түрэлхи хэлэсэ үзэхэтэеэ хамта» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проект соо онсологдонхой байна бэшэ гү? Тиихэдээ түрэлхи хэлэн болон литература национальна һургуулинуудта шудалагдаха ёһотой

татив гэжэ үгтэдэг болонги.

Нэгэ талаһаа ород хэлэ, литература заадаг нүхэдтөө атаархадаһан хүрэдэг. Юундэб гэхэдэ, методическа пособи гэхэдэ, далай ехэ, элдэб нэмэлтэ зүйлнүүд, дидактическа материалнууд тоогүй олон. Үнгэрхэдөө грамматическа плакадууд гээшэнь кабинет соонь яр ябта байха.

Харин буряад хэлэнэй багшанар тиимэ плакадуудые өөһэдөө зуража, дидактическа материалнуудые өөһэдөө түхеэрдэг байха юм. Хэшээлдээ хэрэглэхэ карточкануудые бэлдэхын тула номууд сооһоо зохисотой мэдүүлэлнүүдые бэдэрхэш. Теэд... хэрэгтэй ном гар дорош байхагүй. Уран зохёолой буряад номуудай магазинда байдаг һаань, тэрэниие худалдажа абахаһаа хэн арсаха һэм. Үгы ха юм! Буряад хэлэн дээрэ гарадаг уран зохёолой номууд оронһоо нэгэ мянган хэһэгээр гарахадаа, хаанашье хэндэшье хүртэнгүй дууһашана ха юм! Ёһотой уншагшадайнгаа эрилтые хараада абангүй. Буряадай номой хэблэл түсэбөө табидаг юм гү гэжэ һэжэглэхээр болодог. Юуб гэхэдэ, энэ талаар багшанарайшье, хүдөөгэй уншагшадайшье һанамжые номой наймаашад асуудаггүй. Тиимэ авторай тиимэ ном гараба гэжэ газетэдэ уншаад лэ, нэрлэгдэһэн номые нюдэндөөшье харахагүйш. Сагтаа нэгэ Улаан-Үдэ хүрэжэ ошоходоо, «Номой байшан» соо ороходош, буряад ном тон үсөөн байхал даа. **Буряад хэлэн дээрэ гарадаг уран зохёолой номуудай хэһэгые мянганһаа дээшэнь гаргаха арга үгы юм гү** гэһэн асуудал табиха дуран хүрэнэ. Буряад хэлэнэй болон литературын хэшээлнүүдэй шанарые һайжаруулхын тула нэмэлтэ зохёолнууд хэрэгтэй болодог ха юм.

Һүүлэй үедэ эрдэмтэд багшанарта туһаламжа болгон, элдэб пособинуудые, дидактическа материалнуудые гаргадаг боложо байна. Зүгөөр тэдэнээ мүн лэ олоор, һайн шанартайгаар гаргадаг болоһой гэжэ хүсэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай проект соо һайн юумэ олон даа. Ерээдүймнай халаан ажалда дуратайгаар, ажабайдалайнгаа эзэн боложо ургаха ёһотой гэһэн эрилтэ проектын гол удха болоно гээшэ ааб даа. Алдарта партиингаа табиһан ээлжээтэ зорилгые һайнаар бэелүүлхэ гэжэ тэмсэхэһээ ондоо хүсэл бидэндэ байхагүй.

Н. ЛУБСАНОВА,
Захааминай районой Шара-Азаргын дунда һургуулиин багша, Буряадан АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

«БУРЯАД ҮНЭН»

газетэдэ бэшэгдэһэнэй һүүлээр

«...ӨӨДӨӨ ХАРАЖА ҮРДЕЭГҮЙДЭНЬ, ҮБЭЛ БОЛОШООД БАЙБА»

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы статья 1983 оной ноябрьнин 19-дэ манай газетэдэ толилогдоо һэн. Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомол-залуушуулай 1-дэхи фермэ ехэ тулюур байдалда орошонхой гээд хэлэгдээ һэн.

Партиин XXI съездын нэрэмжэтэ колхозой Ташаланай һаалиин фермын байдал баһал иимэрхүү. Эндэ шэнэ байра баригдажа эхилһээр арбаад жэл үнгэрбэшье, мүнөөшье болотор ашаглалгада үгтөөгүй. Һүнэйнь һаам бага, шанарынь муу. Байра байдалынь задагай. Улаан булангай дулаан байратайшье һаа, тэрэнээ хүсэд түхеэржэ үрдеэгүй гэжэ шүүмжэлэгдэһэн байгаа.

Арадай депутадуудай Загарайн районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. А. Черепанов газетымнай редакцида иимэ харюу эльгээбэ:

«Танай газетэдэ толилогдоһон статья Карл Марксын, партиин XXI съездын нэрэмжэтэ колхозуудай правлениинүүдэй заседани, дурсагдаһан фермэнүүдэй һаалишадай хамтын суглаануудай дээрэ харагдаа. Статья дотор хэлэгдэһэн дутуу дунданууд зүб гэжэ тоологдоод, тэдэниие усадхахаар хэмжээнүүд абтаа. Фермэнүүд дээрэхи Улаан булангууд зохидоор шэмэглэгдэнхэй, үбэлэй үедэ һү һааха даабари һаалишан бүхэндэ үгтэнхэй.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой фермын транспортер болон тэжээл буйлуулха цех заһагдаад, мүнөө хүдэлжэ байна. Үнеэд бүлеэн уһаар уһалагдана, тэдэндэ рационой ёһоор тэжээл үгтэнэ. Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн һара бүри гаргагдадаг болонхой.

Партиин XXI съездын нэрэмжэтэ колхозой фермэ дээрэхи 400 үнеэдэй байха байрын барилта үнэхөөрөөшье удааржа байна. Түргэн саг соо дүүргэхэ хэмжээнүүд абтаха.

Колхоз гүрэндэ һү худалдаха 1983 оной түсэб 107 процент дүүргэһэн юм. Байгша оной январь һарада урда жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 14 процент ехэ һү һаагаа. Фермын һаалишадай кадрнуудые бэхижүүлхэ талаар тусхай хэмжээнүүд абтажа захалаа».

ТҮҮХЫН ШАТАНУУДЫЕ ШЭНЖЭЛХЭ ГЭБЭЛ...

Мүнөөдэр Буряадай АССР-эй Гүрэнэй архивай албанай байгуулагдаһаар эгсэ 60 жэл гүйсэбэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи архивай управлениин начальнигай орлогшо Н. Б. Савиноватай манай корреспондент хөөрэлдэһэн байна.

* * *

— Эдэ үдэрнүүдтэ гүрэнэй архивай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баяр тэмдэглэгдэжэ байна. Энэ үдэрые гансашье манай хүдэлмэрилэгшэд бэшэ, мүн Буряад ороноймнай бүхы олониитэ тэмдэглэнэ бшуу. Юуб гэхэдэ, Буряад ороной хүгжэлтэ, ургалтые харуулһан соёлой болон түүхын шухала шатануудые гэршэлһэн шухаг документнүүд архивтамнай олон юм.

Буряадай АССР-эй Гүрэнэй бүхы архивуудта 550 мянганһаа дээшэ документ тоологдодог юм. Тэдэнэй 400 мянгаадынь республикын гүрэнэй түбэй архивта хадагалагдана. Эдэ документнүүдэй 150 мянганиинь революциин урда тээ бэшэгдэһэн түүхын шухаг зүйлнүүд болоно гээшэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Буряад арадай түүхэ, урданай, мүнөөнэй ажабайдал, революционно тэмсэл, индустриализаци болон коллективизациин шатанууд, дайнай үеын шэрүүн хатуу жэлнүүд, һэргээн бодхоолго гэхэ мэтэ мүнөө үеын хүгжэлтэ хүрэтэр түүхэтэ архивтамнай олон юм.

Һүүлэй үедэ манай республикын эрдэмтэд, публицистнүүд, «Буряадай түүхэ», «Буряадай партийна организациин түүхэ», «Буряадай соёлой түүхэдэ зорюулагдаһан очерк» болон бусад олон номуудые архивай материалнуудһаа абажа согсолһон, уншагшадтаа бэлэглэһэн байна. Гадна гүрэнэй түбэй архивта суглуулагдаһан документнүүдээр хэблэгдэһэн хэдэн боти номууд олоной анхаралда табигданхай.

Мүнөө Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Буряадай республикада хэгдэһэн соёлой барилганнуудай түүхэ» гэһэн суглуулбари хэблэгдээ юм. Энэ суглуулбари соо 1917 онһоо 1981 он болотор соёлой хүгжэлтэ тухай бэшэгдэһэн байна. Тиихэдэ «Бурят-Монголдо совет засагай түлөө тэмсэл», «1905—1907 онуудай революциин үедэ Буряадта болоһон революционно хүдэлөөн», «Буряадай АССР-эй партизануудай хүдэлөөн», «Буряад ороной ажалшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ» болон бусад олон тоото суглуулбаринууд хэблэгдэжэ, олоной үзэмжэдэ табигдаһан юм. Эдэ бүгэдэ хадаа совет арадта алба хэхээр табигдаһан гүрэнэй архивуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хадагалжа байдаг шухаг документнүүд тэдэнэй хэрэглэхэдэнь аргагүй ехэ туһа нэмэри боложо үгэнэ гээшэ.

Тэрэшэлэн республикымнай арадай ажахын һалбари бүхэнэй олон тоото мэргэжэлтэд архивай материалнуудые шэнжэлжэ, эрдэмтэд болотороо ургаһан байха юм. Эндэхи уншалгын зал соо хэдэн зуугаад шэнжэлэгшэд-эрдэмтэд, аспирантнууд, түсэблэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд жэлэй алишье сагта орожо, өөһэд өөһэдтөө хэрэгтэй шухала материал, документнүүдые абажа харадаг, шэнжэлжэ үзэдэг болонхой. Гансахан недондо гүрэнэй түбэй архивта 300-гаад хүн орожо, табан мянганһаа дээшэ документнүүдые хараһан, танилсаһан байна.

Тобшолон хэлэхэдэ, архивай документнүүд олон янзаар хэрэглэгдэдэг юм. Жэшээнь, һайндэрнүүдэй болоходо, завод, фабрикануудай мүндэлһэн үдэрнүүдые тэмдэглэхэдээ, мүн республикын түүхэ харуулһан шухаг документнүүдые олоходоо, архивай документнүүдые абажа, газетэ, журналнуудта түнхэгладаг, радио, телевиденеэр дамжуулдаг байнабди.

Архивай эмхинүүд мүнөө бусад албан газарнуудай архивуудтай нягта холбоотойгоор ажал хүдэлмэреэ эрхилнэ. Юуб гэхэдэ, эдэ жэжэ эмхинүүд СССР-эй гүрэнэй архивай жасань боложо үгэхэдөө, шухала документнүүдые согсолжо, суглуулжа байха ёһотойл баазань боложо үгэнэ ха юм. Тиин республикын эмхи зургаан, албан газарнууд жэлэй туршада арбаад мянган шухала документнүүдые гүрэнэй архивта асаржа хадагална гээшэ.

Мүнөө гүрэнэй архивай хүдэлмэрилэгшэд научно-техническэ документнүүдые суглуулха, тэдэниие шалган гүримшүүлхэ, темэ темээрнь илгаха, согсолхо, газетэнүүдтэ толилжо байхаар хараалһан түсэбөө ходо дүүргэһэн байдаг. СССР-эй гүрэнэй архивай жасада абтаһан документнүүдээ һайнаар хадагалжа байхын хойноһоо үдэр бүри оролдолго гаргагдана, эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гүрэнэй түбэй архивай хүдэлмэрилэгшэд Т. Ф. Баирова, Л. К. Ворожищева гэгшэд лаборатори соогоо.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСЭ АЛМАНА

ПРАГА. Элшэ хүсэнэй гаргашые гүримшүүлхэ тиристорно импульсна түхеэрэлгэтэй троллейбуснууд 30 процент хүрэтэр элшэ хүсэ алмадаг байха юм. Мүнөө жэлдэ Остров хотын үйлэдбэриин «Шкода» нэгэдэлэй завод 346 иимэ машина бүтээн гаргаха юм. Тэдэнэй гурбанай хоёр хубинь Советскэ Союзда эльгээгдэхэ байна.

Югославиин конструкторнуудтай суг хамта бүтээгдэһэн 150 хүнэй һууритай «Шкода-санос» гэжэ троллейбус шэнэ түхеэрэлгээр хангагдаа юм. Түрүүшын иимэ троллейбуснууд Белградта болон Готвальдовто туршагдажа байнхай.

Элшэ хүсэ багаар хэрэглэдэг машинануудые бүтээхэ гээшэ бүхы янзын түлишэ болон элшэ хүсэ бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ удаан болзорой программын шухала хубинь болодог. 1980 онтой сасуулхада, 1985 ондо 12 миллион тонно условно түлишэ алмаха арга бии болохо байна.

ЗАВОД АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАБА

БЕЛГРАД. Югославиин национальна һайндэрэй — Республикын үдэрэй урда тээ ороной урда хубидахи Пробиштип гэжэ газарта аккумуляторнуудые үйлэдбэрилхэ завод ашаглалгада оруулагдаба. Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар тэрэ баригдаа юм. Югославиин шэнэ предприятиин продукци гол түлэб Камска автомобильна заводто эльгээгдэхэ байна.

Предприятиин нээлтэдэ зорюулагдаһан митинг дээрэ совет-югослав экономикын болон эрдэм, техникын талаар улам үргэдэжэ байгаа харилсаа холбооной шухала удха шанар тэмдэглэгдэһэн байна. Аккумуляторай заводой барилгада хабаадаһан бүлэг совет мэргэжэлтэдтэ дурасхаалай медальнууд барюулагдаа.

Промышленностиин гол һалбаринуудай предприятинуудые барихадань ба шэнэдхэн заһахадань, Советскэ Союз Югославида техническэ ба экономическа горитой туһаламжа үзүүлдэг юм. Жэшээлбэл, СССР-эй туһаламжаар «Бирач» гэһэн комплекс, «Джердап» гэһэн гидроэлектростанци, Зеницэ металлургическа комбинат болон бусад предприятинууд СФРЮ-дэ баригданхай юм.

КОНКУРС ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

БУХАРЕСТ. Полиграфическа промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда техникын аюулгүй байлгын ба үйлэдбэриин санитариин дүримүүдые эрхимээр мэдэхын түлөө ниитэ республиканска конкурс Румынида боложо үнгэрбэ. Тэрэ хадаа ажалшадай аюулгүй байдал болон элүүр энхэ тухай социалис гүрэнэй зүгһөө хандуулагдадаг анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ болоо.

Ажалай бүтээсые болон болбосоролые дээшэлүүлгэдэ туһатай «мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргын түлөө иимэрхүү конкурснууд болон мүрысөөнүүдые үнгэргэлгэ социалис Румыниин һайн заншал болонхой.

(ТАСС).

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

...А БУУ ЗЭБСЭГГҮЙ ЕВРОПЫН ТҮЛӨӨ

«Ядерна буу ...опын түлөө» ...ондын конфе...элмэреэ эхил...на бэеэ даа... уласхоорондын ...й ба буу зэб...ахын түлөө ...үдэлөөнэй ...схэлээр зар... хуралдаанда ... зүблөөнэй Тү...а гараа таби...оронуудай эб ...ла баригшадай ...дэлөөнэй тү...рэ тоодо Со... делегаци ха-

«Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо эхилһэнһээ, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые таһалдуулһанһаа уламжалан, үнгэрһэн жэлдэ уласхоорондын байдал орёо түгшүүрилтэй болоһон байна гэжэ Грециин премьер-министр А. Папандреу конференциие нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Эдэ үйлэ хэрэгүүдтэй дашарамдуулан, эб найрамдалай түлөө арадуудай хүдэлөөе эдэбхижүүлхэ шухала.

Оронойнгоо хүн зоной һанал бодолые элирхэйлэн мэдүүлжэ, энэ асуудалаар үгэеэ ойлголсолгые хүнгэдхэхын тула американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолгые 6 һараар хойшолуулха гэһэн үүсхэл Грециин правительство гаргаа һэн гэжэ премьер-министр тэмдэглээ. «Гэхэтэй хамта американ далита ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо тухай шиидхэбэри ехэ аюулай эхининь болоно», — гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, агаарта, далай дээрэ байрлуулагдаха олон тоото далита ракетэнүүдые тараан тодхохые Пентагон түсэблэһэн байгаа.

Мүнөөнэй оршон байдалда ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ бага гүрэнүүдэй арадууд, правительстванууд улам эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой гэжэ Грециин премьер-министр буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо шухала байһан тухай хэлэхэдээ тэмдэглээ. Эгээл тиимэһээ бидэ манай орон дотор эб найрамдалай түлөө хүдэлөөе дэмжэнэбди гэжэ А. Папандреу мэдүүлбэ. «Иимэ олон оронуудай эб найрамдалай түлөө нүлөө ехэтэй хүдэлөөнүүдэй эды түлөөлэгшэдэй буу зэбсэгүүдые хураалгын, шахардуу шанга байдалые һуларуулгын, эб найрамдалай түлөө һанамжануудаа хэлэхэ байһандань этигэнэб»,— гэжэ тэрэ хэлээ.

ЭКОСОС-ой СЕССИ

... Экономическа...льна Соведэй ...индхэлэй сесси ...-байшан соо ...илбэ. 1984— ... уласхоорон...най энэ орга...буулгын прог... дээрэ зохёог...йна. ...түлөөлэгшэдэй ...ородог Соведэй ... байһан асуу... расизм болон ... илгаа гаргал-

гада эсэргүү тэмсэлэй хоёрдохи арбан жэлэй үедэ бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд, колониальна оронууд ба арадуудта бэеэ дааһан байдал олгохо тухай декларациие бэелүүлгэ, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха талаар уласхоорондын харилсаас саашадань хүгжөөлгэ, хүн зоной дэлхэй дээрэ ямараар таража ажаһуудаг байһан тухай бүхэдэлхэйн конференциие байгша оной август һарада үнгэргэлгэдэ бэлдэлгэ гэхэ мэтын шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ юм. ЭКОСОС дэлхэйн экономикын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха байна.

1974 ондо ООН-ой Генеральна Ассамблейн баталан абаһан гүрэнүүдэй экономическа эрхэнүүд ба уялгануудай хартиин ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудал СССР-эй ба ГДР-эй делегацинуудай дурадхалаар Соведэй сессинүүдэй нэгэнэй зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаба. Транснациональна корпорацинуудай ажал ябуулгые хизаарлаһан уласхоорондын документ абаха талаар Совет хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ байна.

ООН-ой ГЕНСЕКЭЙ ЗҮБШЭЛЭЛГЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. Урда Африкын расис захиргаанай хуули бусаар булимтаран эзэмдэһэн Намиби тухай асуудалаар зүбшэлэлгын ээлжээтэ хөөрэлдөөнүүдые ООН-ой Генеральна секретарь Перес де Куэльяр хэжэ эхилээ. Намибида байдаг Генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ М. Ахтисаари түрүүтэй советнигүүдтэеэ хамта тэрэ зүблөө үнгэргэһэн, мүн Анголоһоо ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Э. ди Фигейредутай уулзаһан байгаа.

Африкын бэеэ дааһан байдалтай гүрэнүүдые США-гай һүүлэй үедэ улам ехээр хашажа харшалжа байһанаань уламжалан, Африкын урда хубида тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэжэ, зохихо сэгнэлтэ үгэхэ шухала. Африкын гүрэнүүдэй тэдэнэртэй һаналаа нэгэдэлгэһээ арсахыень баадхажа, Намибиин патриодуудай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ тэмсэлые долюулха гү, али һуларуулха гэһэн зорилго Вашингтон урдаа табина.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

УДААДАХИ ЗОРИЛГОНУУД

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай коллективүүдэй бүхэсоюзна харалгые Буряадай АССР-тэ үнгэргэлгын эмхидхэлэй комитедэй гэшүүд һаяхан республикымнай Министрнүүдэй Соведэй конференц-залда сугларжа, саашанхи зорилгонуудаа зүбшэн хэлсэбэ. Зүблөөниие Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ С. В. Ангапов хүтэлһэн байна.

Арадай уран бүтээлэй болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин республиканска научно-методическа түбэй директор Н. Ю. Мадуев тус зүблөөн дээрэ түрүүлэн үгэ абажа, республикымнай уран һайханай коллективүүдэй бүхэсоюзна харалгада хэр зэргэ хабаадажа байһан тушаа мэдээсэбэ. Тиихэдэ арадай театрнуудай, хоровой коллективүүдэй, дуунай-инструментальна ансамбльнуудай, оркестрнүүдэй хүдэлмэридэ тэрэ онсо анхаралаа хандуулаа. Гадна, зохёохы холбоонууд, мэргэжэлтэ коллективүүд хадаа хүдөө нютагуудта хүдэлжэ байһан уран һайханай коллективүүдтэ шеф ёһоной саг үргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Һүүлээрнь Буряадай АССР-эй Соёлой министрэй орлогшо А. М. Герштейн үгэ абахадаа, Эмхидхэлэй комитедэй гэшүүдэй нэрэнүүдые, тэдэнэртэ даалгагдаһан районуудые соносхожо, комиссиин бүридэлдэ оруулагдаһан тухай мэдээсээ. Игэжэ республикымнай соёлой эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, районуудай тоогоор бүлэг бүлэгөөрөө хубааржа, тэндэхи коллективүүдэй харалгада бэлдэхэдэнь туһалха зэргэтэй юм.

Тэрэнэй удаа республикын Уран зохёолшодой зүгһөө Н. Г. Дамдинов, композиторнуудай үмэнэһөө Ж. А. Батуев, Уран зураашадай холбооһоо Д-Н. Д. Дугаров. Бүхэроссин театральна бүлгэмэй Буряадай отделениин зүгһөө Д. Ц. Дашиев болон Буряадай хоровой бүлгэмһөө К. И. Базарсадаев гэгшэд удаа дараалан үгэ хэлэхэдээ, бүхэсоюзна харалгые үнгэргэхэ талаар мүнөө сагта хэгдээд байһан хүдэлмэри тухайгаа тоосожо, саашанхи зорилгонуудтаяа суглаарагшадые танилсуулба.

Энээнэй удаа 1985 оной май һара болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан бүхэсоюзна харалгын гол хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдожо, харюусалгата комиссинууд байгуулагдаа.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ С. В. Ангапов суглаанай түгэсхэлдэ, дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, бүхэсоюзна харалгые республика дотороо эмхитэйгээр үнгэргэхые уряалба.

Б. ДОРЖИЕВА.

521-дэхиеэ ХҮШЭГЭ НЭЭБЭ

Һаяын нэгэ үдэшэ оперо болон баледэй театр соо хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор сугларба. Ушарынь хадаа дурсагдагша театрай сценэ дээрэ тэбхэр хорин табан жэлэй саана февраль һарын иимэл үдэшэ «Арюун гоохон Ангэр дүүхэй» анха түрүүшынхеэ табигдаа һэн. Харин энэ үдэшэ тус балет 521-дэхиеэ харуулагдаха байба. Зүжэгэй эхилхын урда тээ республикын Композиторнуудай холбооной түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист Б. Ямпилов, Буряадай АССР-эй арадай артист, баледэй дирижер М. Балдаев, РСФСР-эй арадай артист, П. Абашеев түрүүшын зүжэгтэ хабаадаһан тухайгаа суглаарагшадта дурсан хөөрэбэд.

Удаань хүгжэм зэдэлжэ, хүшэгэ сэлигдэн 521-дэхиеэ табигдаһан зүжэгэй үйлэнүүдтэ СССР-эй арадай артистка Л. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев, РСФСР-эй габьяата артистнууд Е. Самбуева, А. Павленко, В. Ганженко, Буряадай АССР-эй арадай артистнууд Ц. Бадмаев, Ю. Муруев, Л. Протасова болон залуу артистнууд наадаба.

Л. НАМСАРАЕВА,
театрай литературна таһагые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгэй нэгэ үзэгдэл. АНГАРА — РСФСР-эй габьяата артистка Е. Самбуева, ЕНИСЕЙ — РСФСР-эй габьяата артист А. Павленко.

А. ПОНОМАРЕВОЙ фото.

УРАН ЗОХЁОЛШОД ЗҮБШЭБЭ

БУРЯАДАЙ Уран зохёолшодой холбоондо һаяхан партиина нэмэл суглаан үнгэргэгдэбэ. Тэрээн дээрэ «Үнгэрһэн жэлэй зохёохы ажалай дүнгүүд болон КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй арбадахи зарлалай юһэдэхи сессиин материалнуудһаа уламжалан республикын уран зохёолшодой саашанхи зорилгонууд» гэһэн дэлгэрэнгы элидхэл холбооной партиина эмхиин секретарь поэт Л. ТАПХАЕВ хэбэ.

Түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойн баярта зорюулжа, Уран зохёолшодой холбооной правлени, партиина организаци уридшалан табигдаһан түсэбэй ёһоор эмхидхэлэй болон бэлэдхэлэй ехэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэһэн байна. Ойн баярай жэлдэ республикын номой хэблэлээр нютагаймнай уран зохёолшодой зохёолнууд олоор хэблэгдэн гараа. Гадна май һарада Москвада үнгэргэгдэһэн Буряадай литература, искусствын үдэрнүүдтэ РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбоондо манай зохёолшодой бэшэһэн номууд урагшатайгаар зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Монголой Арадай Республикада, мүн Улаан-Үдэдэ буряад рассказуудай, шүлэгүүдэй антологиин номууд хэблэгдээ. Тиихэдэ «Сибирские огни» журнал 1983 оной-гоо табадахи номые Буряадай уран зохёолшодой бүтээлнүүдээр гаргаһан байна.

Гадна республикын колхоз, совхозуудта, предприяти, эмхи зургаануудта, һуралсалай газарнуудта уншагшадай конференцинүүд, олон тоото творческо үдэшэнүүд, уулзалганууд үнгэргэгдөө. Хэдэ хэдэн уран зохёолшодой зохёохы намтар харуулһан телевидениин дамжуулганууд хэгдээ.

Байгша оной апрель һарада үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан республикын уран зохёолшодой юһэдэхи съезд тухай, тэрээндэ хэгдэхэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри тухай правлениин түрүүлэгшэ, поэт Н. ДАМДИНОВ суглаан дээрэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан уран зохёолшод С. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ, Ч-Р. НАМЖИЛОВ, Ц-Ж. ЖИМБИЕВ, Д. МАДАСОН, Д. ДЫЛГЫРОВ, С. БУХАЕВ, А. ЩИТОВ, уран зохёол шүүмжэлэгшэ Н. ХОСОМОЕВ болон бусад зохёохы ажалтанай хэрэг ажалда бии байгаа зарим тэды дутагдалнууд тухай, мүн хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элишэлһэн үгэнүүдые хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад республикын Уран зохёолшодой холбооной байгша оной хэмжээ ябуулганууда түсэб нэгэн дуугаар һайшаан баталба.

Б. ЖАНЧИПОВ.

«БУРЯАД ШҮЛЭГЭЙ БАГЛАА»

гэһэн нэрэтэй, сэнхир гадартай зузаахан ном республикын номой магазинуудта эльгээгдэжэ эхилбэ.

Буряадай автономито республикын тогтоогдоһоор алдарта 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдажа, Буряад ороной шүлэгшэдэй бүтээһэн шэлэмэл һайн зохёолнууд дурсагдагша антологи-суглуулбарида оруулагдаа юм.

Номой нээлтэ дээрэ «Эхин жэлнүүд» гэһэн гаршаг доро буряад литературын үндэһэ һуури табигшадай зарим шүлэгүүд тунихаглагдаа.

1963 ондо «Буряад шүлэгэй дээжэ» гэжэ эрхим поэзиин антологи гаргагдаа һэн. Тэрэ халаа республикын дүшэн жэлэй ойдо зорюулагдаһан юм.

Б. НАМДАКОВ.

АРАДАЙ БЭЛИГТЭНЭЙ ХАРАЛГА

Мүнөө үедэ Буряад ороной хото, хүдөө нютагуудаар дүн хамта 68 хатар, дуунай ансамбль, хоор болон театр арадай гэһэн үндэр нэрэ зэртэтэй юм.

Уран һайханайнгаа, бэлиг шадабаринингаа талаар тэдэнэй хүгжэлтэ, дэбжэлтые тодорхойлхо харалга февраль һараһаа эхилжэ, апрель гаратар республика дотор үнгэргэгдэхэ гэжэ соносхогдоо һэн. Нютаг нютагуудтахи арадай уран бэлигтэнэй хүгжэлтые харалга хадаа ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлхэ зэргэтэй. Харалгануудые үнгэргэхэ республиканска тусхай жюринүүд эмхидхэгдэнхэй.

Харалга үнгэргэхэ графигай ёһоор һаяын сагта Мухар-Шэбэрэй районой түбэй соёлой байшангай дэргэдэхи, Хоринэй районой «Үдэ» гэжэ хатар, дуунай ансамбльнууд болон Ахын районой арадай театр гэхэ мэтэ коллективүүд тоосоото харалгада хабаадалсахань.

Е. ЗОРИКТУЕВА,
РНМЦ-гэй таһагай ахамад методист.

ҺАЙН ҺА… ХУУЛИ Е… ТҮШЭГ…

Уран зохёолшо Чингиз АЙТМ… Фрунзе» газетэдэ үгэһэн интерв… агентство уншагшадтаа дурадхана…

— Мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэдэн бэхижэнэ. Энэ сагта уран зохёолшын аша үүргэ ямар байха ёһотойб?

— Гайхалтайл байна: хүнүүд атом гээшые бии болгоһон, тэрэниие эдлэжэ һураһан юм ааб даа. Тиигээд энэ нээлтэнь мүнөө бүхы дэлхэйн оршом соо аюул тохёолдуулжа байна ха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы дэлхэйн олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дамжуулдаг хэрэгсэлнүүд эб найрамдалай хубиин заяанай түлөө ехэ һанаата боложо байһан тухайдаа бэшэнэ, дуулгана. Тиихэл ёһотой юм ааб даа. Гэбэшье нэгэ шухала юумэн тухай нэгэл янзаар дабтан хэлэжэ байхада, тэрээндэ дадашаха, тиигээд тэрэнэй уг зорилго буурашадаг нэгэ аюул бии байха.

Иимэ сагта хэблэлэй зорилго, уран зохёолшын зорилго ямар байхаб гэхэдэ, энэ бодолые гүнзэгыгөөр ойлгохо, өөрынгөө гүн сэдьхэл соогуур гаргаха, хүн бүхэндэ сийлгуулха, тэдээндэ өөрыгөө шагнуулжа шадаха тиимэ үнэн зүб, онсо мэргэн үгэнүүдые олохо ёһотой болоно гээшэ ааб даа.

Тэрээнгүйгөөр дэлхэй дээрэхи байдалай хуби заяанда нүлөөлхэ тухай һаналтагүй.

Сэхыень хэлэхэдэ, уншагшадһаа, нэн түрүүндэ манай совет уншагшадһаа угаа олоор бэшэг абадагби. Хэрбээ урдань гол түлэб уран зохёол тухай, оюун ухаан бодолой асуудалнууд тухай, гоё һайханиие ойлголгын баялигууд тухай уншагшад бэшэдэг һаа, харин мүнөө олонхидоо дайнай аюулда эсэргүүсэхын тула юу хэхэ ёһотойб гэжэ бэшэнэ.

Энэ ушарые гансашье «Зуун жэлээр тэнтэй үдэр» гэһэн романтай холбуулна бэшэб. Юуб гэхэдэ, эндэ бүри гүнзэгы удхатай болгохо гэһэн өөрын оролдолго, эб найрамдал аршалан хамгаалха талаар ямар нэгэн хэмжээ ябуулгануудай шухалые мэдэрэлгэ байлсаха ёһотой. Хожомоо хүн түрэлтэнэйл урагшаа дабшаха харгы замые хүнүүд улам оролдосотойгоор бэдэрнэ гээшэ. Можото ангиин байдал ямар хойшолонтойб гээд хүнүүд ходо һанаата болоно.

— Түрүүлэн сохилто хэхэ ракетэнүүдые Европодо тодхожо эхилһэн ушар тухай, мүн тэрэнэй харюуда Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгэ тухай та юун гэжэ хэлэхэ байнабта?

— Европодо американ ракетэнүүдые тодхолго ехэл аюултай үйлэ хэрэгэй болоно байһые харуулна. Энэ хадаа оршон байдалые лахинаа хурсадхаха гэһэн ушар шалтагаан, дэлхэй дээрэ буу зэбсэг дахинаа яаралтай түргөөр түхеэрэлгын ушар шалтагаан болоно.

Иимэ оршон байдалай тохёолдохолоор, хоёр талынхидай сэрэгэй хүсэнүүдые дахинаа тэнсүүритэй болгоогүй һаа, бодото байдал хиналта дороһоо заһаршагүйгөөр гарахадаа магадгүй.

XX зуун жэлэй эсэсэй үсын энэ тон шухала асуудалда бүхы совет арадай ямараар хандадаг байһые иимэ оршон байдалда Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгэ гэршэлэн харуулна. Манай правительство иимэ шухала ехэ хэмжээ абаха ябадалһаа удаан сагай соо бэеэ бариһан юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Бидэ иимэ хэмжээ абаха хүсэлэнгүй байгаабди. Нүгөө талынхидые тогтоохые али болохоор оролдоһон, тэдээнтэй хэлсээ хэхые али болохоор хүсэһэн байнабди. Теэд ушар байдалай ондоогоор эрьеһэндэ бидэ гэмтэй бэшэбди. Мүнөө бүришье түгшүүритэй саг болобо. Тиимэһээ энэ тохёолдоһон оршон байдал тухай хүн зондоо сэхэ руунь, нюуса нөөсэгүйгөөр, зөөлэдхэнгүйгөөр хэлэхэ ёһотойбди.

Теэд манда харша номнолшод «хүйтэн дай» хэхэ талаар үлүүсэ ехэ дүршэлтэй гээшэ аабза. Тэдэнэр манай орониие социалис бэшэ бусад бүхы оронуудта дайгаар ороохо һанаатай гэжэ байгаад, худал хуурмаг номнол тараана, бүхы соёл болбосоролые усадхаха, тэрэниие газарта дэбһэхэдээ болохо юм гэжэ байгаад юрын хүнүүдэй ухаан бодолые мунхаруулна гээшэ.

Эдэ худал хуурмаг номнолыень бидэнэр эрид буруушаанабди. Гэбэшье манай орон тушаа хэгдэдэг энэ харата муухай номнолынь тэдэниие ямар юумэндэ хүргэжэ болохо байһыень урид хэлэхын аргагүй. Зүгөөр бидэ өөһэдынгөө гол ёһонуудһаа, өөһэдынгөө үзэл сурталһаа хазагайрхагүйбди. Тиихэдэ билэ өөһэдынгөө суртальые ондоо хэндэшье баадхадаггүй гээшэбди. Ондо ондоо ниитын байгууламжатай оронуудай эбэй ёһоор зэргэ оршон һуужа шадаха байһан тухай бодол нигүүлэсхы ехэ сэдьхэлэй гүн сооһоо гарадаг гээшэ. Энээнһээ үндэһэлэн гараһан ороной политика — гуманизмын бодото үнэн суртальда хандуулагдаһан политика мүн.

Али нэгэн политическэ зорилгын гү, али доктринын түлөөдэ хэншье, хэзээдэшье ядерна дай үүдхэхэ зэргэтэй бэшэ юм.

Орон бүхэн, общество бүхэн өөрынгөө жэнхэни хуули ёһоор хүгжэхэ эрхэтэй юм. Гэбэшье гуманизмын талаар бүгэдэ ниитын хуули ёһон гэжэ бии. Имагтал тэрэнэй энэ үндэһэн дээрэ хамтадаа үгэсэ ойлголсохо, дэлхэйе ядерна аюулай эрмэгтэ асархагүйгөөр али алиндаа ашатай туһатай шиидхэбэри гаргаха хэрэгтэй. Энэ хэды бэрхэшээлтэйшье һаа, аргагүй шухала үйлэ хэрэг гээшэ. Тон түрүүндэ США Советскэ Союз хоёр үгэсэ ойл-

ЭМХИДХЭЛЭЙ КОМИТЕДЭЙ ТООСООН

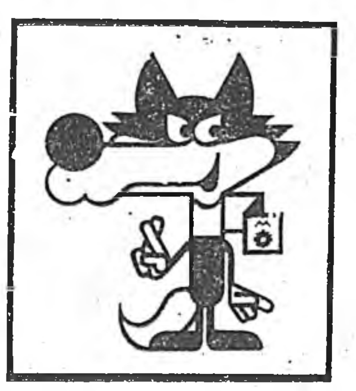

САРАЕВО. (ТАСС). Үбэлэй Олимпиин XIV наадануудай эмхидхэлэй комитедэй тоосоон Сараево хотодо болоһон МОК-гай сесси дээрэ шагнагдаа. Олимпиин бүхы барилганууд болзор соогоо баригдажа, сүм дүүргэгдэбэ. Элидхэлэй эдэ үгэнүүдые МОК-гай гэшүүд альга ташалгаар угтаһан байна.

Сараевада нээгдэжэ байһан Олимпиада абаһаар лэ хэдэн рекорд тогтообо гэжэ сессидэ хабаадагшад тэмдэглээ. Аяар 49 ороной түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаха. Һүүлэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, 1596 спортсмен мүрысөөндэ хабаадахые бэлдэнэ. Тэдэнэй 1175-иинь эндэ ерэжэ, Моймиладахи олимпийскэ тосхондо байрлаба.

6 мянган журналист Үбэлэй нааданууд тухай мэдээсэхэ байна. Экспертнүүдэй тоолон гаргаһанай ёһоор, 2 миллиардһаа дээшэ хүн Олимпиин наадануудые телевизорээр хараха юм.

1988 ондо Канадын Калгари хотодо үнгэргэгдэхэ Үбэлэй Олимпиин XV наадануудай эмхидхэлэй комитедэй мэдээсэл сесси дээрэ шагнагдаба. 1988 онһоо эхилжэ Үбэлэй Олимпиадануудай болзорые 16 үдэр хүрэтэр һунааха гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна.

МОК-гай ПРЕЗИДЕНТЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

САРАЕВО. (ТАСС). Олимпийскэ хүдэлөөн ямар нэгэн хангалтагүй политическэ зорилготойгоор хэрэглэгдэхэ ёһогүй. Уласхоорондын олимпийскэ комитедэй (МОК) президент Хуан Антонио Самаранчын эндэ үнгэргэһэн пресс-конференци дээрэ энээн тухайда үшөө дахин тэмдэглэгдээ. «Свобода» болон «Сүлөөтэ Европо» гэжэ радиостанцинуудай түлөөлэгшэдые Олимпиадада ерүүлхэгүй гэһэн эрилтэтэйгээр МОК-гай гүйсэдхэхэ комитет Үбэлэй Олимпиин XIV наадануудай эмхидхэлэй комитедтэ хандаха шиидхэбэри абаа гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

США-гай НОК-гай зүгһөө дэмжэгдэһэн эдэ хоёр радиостанци бодото дээрээ тус орониие түлөөлдэггүй юм. Тэдэнэй энэ ороной хэлэн бэшэ, харин бусад оронуудай хэлэнүүд дээрэ дамжуулганууды хэдэг байһаниинь мэдээжэ. Тэдэнэй нэгэшье дамжуулга США-гай радио-шагнагшадта зорюулагдадаггүй. Тад һөөргэ, тэдэнэй бүхы дамжуулганууд гадаадын гүрэнүүдтэ, нэн түрүүн Зүүн Европын оронуудта зорюулагдадаг.

Тиигэжэ баруунай тусхай албан зургаануудай зүгһөө дэмжэгдэһэн политическэ үшөө нэгэ һүйдхэлтэ ябуулгада эсэс табигдаба. Һүйдхэлтэ радиостанцинуудай агентнүүд Үбэлэй Олимпиин XIV наадануд тухай бэшэхэеэ, дамжуулхаяа ерэһэн журналистнуудай интернациональна бүлгэмдэ шургаан орожо шадабагүй.

Олимпийскэ хүдэлөөн болон эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй таһаршагүй холбоотой байһыень Хуан Антонио Самаранчын пресс-конференци дээрэ хэһэн мэдүүлгэ элирхэйлэн харуулба. «Эб найрамдал, шахардуу байдалые һуларуулга, уласхоорондын харилсаан бэелүүлэгдэхэ аргатай гээд бидэ бүхы хүн түрэлтэндэ харуулбабди»,— гэжэ МОК-гай президент хэлээ.

Үбэлэй наадануудые үнгэргэхын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэһэн Олимпиадын эзэдэй хүсэлэл оролдолгонуудые Хуан Антонио Самаранч үшөө дахин үндэрөөр сэгнэбэ.

Хоккеистнүүдэй мүрысөөндэ хэдэн спортсмен оруулагдабагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэдэнэр профессиональна клубуудтай хэлсээ баталһан байгаа гэжэ тэрэ журналистнуудай асуудалнуудта харюусахадаа хэлэбэ. Энэнь олимпийскэ хартида таарахагүй байна.

ОЛИМПИАДА НЭЭГДЭБЭ

САРАЕВО. (ТАСС). Эб найрамдал ба хани барисаан, залуу наһан ба спорт! Манай түби дэлхэйн олон миллион хүнүүдтэ ойлгосотой, зүрхэ сэдьхэлдэнь дүтэ эдэ үгэнүүд февралиин 8-да Югославиин Сараево хотодо баярай оршон байдалда нээгдэһэн Үбэлэй Олимпиин XIV наадануудай — бүхэдэлхэйн спортын һайндэрэй гол удхань болоно.

СФРЮ-гэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Мика Шпиляк наадануудые нээгдэһэндэ соносхобо. Иимэ мүрысөөнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ эхэнэр хүндэ — Югославиин 19 наһатай фигуристка Санда Дубравчичта олимпийскэ гал несеохо нэрэ хүндэ олгогдоһон байна. «Кошево» стадиондо ерэһэн 50 мянган хүнүүдһээ гадна, дэлхэйн 2 миллиардһаа дээшэ зон телевизорээр Сагаан Олимпиадые нээлгын баяр ёһололые хараһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ Босни болон Герцеговинын ниислэл дэлхэйн үбэлэй спортын түб болобо гэхэдэ алдуутай бэшэ. 49 ороной 1500 гаран атлет энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадана. Урда урдын үбэлэй наадануудһаа илгаатаниинь юуб гэхэдэ, иимэ «урда» оронуудай тусхайлбал, Сенегалай, Австралиин, Марокко, Аргентинын түлөөлэгшэд, тиихэдэ Кипрэй ба Египедэй спортсменүүд түрүүшынхеэ хабаадаха байна. СССР-эй, ГДР-эй, Норвегиин, Финляндиин, Швецини, Чехословакиин, США-гай, Канадын, ФРГ-гэй, Австриин, Японой суглуулагдамал командануудта бэлигтэй бэрхэ спортсменүүд олон. Тиимэһээ үбэлэй спортын али бүхы зүйлнүүдээр шанга тэмсэл болохоор хүлеэгдэнэ.

Эгээл олон хүнһөө бүридэһэн СССР-эй спортын делегациие харагшад альга ташалгаар угтаа. Урда урдын Олимпиадануудта, дэлхэйн ба Европын чемпионадуудта илагшад, залуу спортсменүүд тэдэнэй дунда бии. Манай спортсменүүдэй дундуур наһан 21.8 жэл болоно. Хоккейгээр суглуулагдамал командын вратарь. Олимпиин наадануудай хоёр дахин чемпион Владислав Третьяк дүрбэдэхи Олимпиадада хабаадана. Санаар гурба дахин чемпионка Раиса Сметанина гурбадахи наадандаа ошобо.

Зургаан союзна республикын — РСФСР-эй, Казахстанай, Украиныи, Белоруссиин, Латвиин ба Литвагай спортсменүүд совет спортсменүүдэй жагсаалда дабшана. Манай ороной атледүүд бүхы 10 зүйлөөр түрүүшынхеэ мүрысэхэ.

Совет спортсменүүд Үбэлэй Олимпиин наадануудта наймадахяа хабаадахань. Тэдэнэр 140 медальда, тэрэ тоодо 61 алтан, 38 мүнгэн, 41 бронзо медальда хүртэнхэй

ДААМ

ЧЕМПИОНУУД ТОДОРОО

Даамаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо. Энэ наадада 24 эрэшүүл, 18 эхэнэрнүүд хабаадаһан байгаа. Тэдэнэр швейцарска гурима ар 9 наада үнгэргөө.

Түрүүшын наадаһаа хойшо эрэшүүлэй дунда илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болоһон байха юм. Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэришэн, спортын мастерта кандидат Сергей Терновский 9-һөө 7 очко абажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Улаан-Үдэ хотын гэр байрын захиргаанай управлениин слесарь, спортын мастерта кандидат Владимир Смирнов тэрээнһээ хахад очкогоор гартажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. 43-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Игорь Малин мүн лэ эды очкотойгоор гурбадахи шанда хүртэһэн байха юм.

Республикын ниислэл хотын 2-дохи интернат һургуулиин 8-дахи классай һурагша нэгэдэхи разрядтай Лиза Баинова һубэлэн бэрхээр наадажа, эхэнэрнүүдэй дундаһаа Буряадай АССР-эй чемпионой нэрэ солодо түрүүшынхеэ хүртэбэ. Эдир даамша басаган бүхы уулзалгануудтаа амжалта туйлажа, аяар 8 очко абаа.

— Энэ мүрысөөн манайда даамша хүбүүд, басагадай лһала ургаһан гаража байһые харуулба. Тиин тэдэниие зүб мүрөөр һурган хүмүүжүүлбэл, ерээдүйдэ бэлигтэй бэрхэ даамшадтай болохо аргатай байнабди. Энээнэй тула бидэ, тренернүүд, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ, тэдэниие теоридо һургуулха ёһотойбди,— гэжэ хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Ф. А. Завелинский хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЭРХИМ АРБАНАЙ ТООДО

1983 ондо Совет ороной хүнгэн атледүүдэй туйлаһан амжалтануудые, эрхим арбанай тоодо ороһон спортсменүүдэй спискые «Советский спорт» газетэ толилбо.

Хүнгэн атлетикын 30 гаран зүйлөөр хэдэн зуугаад атледүүдэй туйлаһан үрэ дүнгүүд эндэ үгтэнэ. Манай республикын бэлигтэй бэрхэ тренернүүд РСФСР-эй габьяата тренернүүд В. Д. Доминоэй, Б. В. Миромановай һурган хүмүүжүүлһэн спортсменүүд эдэнэй дунда ороһон байна.

Тусхайлбал, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова гурбан зайда уриддахадаа, эрхим арбанай тоодо оробо. 1500 метртэ наймадахи, 3000 метртэ зургаадахи, харин 10000 метртэ дүрбэдэхи һуури эзэлнэ. Тэрэ 10 мянган метрые 31 минута 48.94 секундэ соо гаталанхай.

Уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова долоон зүйлэй мүрысөөндэ 6443 очкотойгоор зургаадахи һуурида гараһан байха юм. Эдэ бүгэдэ манай тренернүүдэй, хүнгэн атледүүдэй амжалтатай һайнаар хүдэлжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Союз Т-10» ниидхүүлэгдэбэ» — ТАСС-ай мэдээсэл. Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Залуушуулай Союзай Централна Комитедэй бүхы залуу һунгагшадта Хандалга. «Республикын ажалай үдэр»—суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Агитаторай үгэ» — Р. Балдановай статья. «Бог үбһэ усадхаха» — М. Гергеновэй статья. «БАМ-ай ветеран— 11-дэхи тоннельнэ отряд»

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.35— Үглөөнэй гимнастика. 9.50— **«Олимпиадын дневник».** 10.05 «Шадамар бэрхэ гарнууд». 10.35— «Городууд тухай баримтата телефильмнүүд». 11.15 — «Смятение чувств» — уран һайханай фильм. 12.30— һүүлэй һонин. 15.15 — һүүлэй һонин. 15.25— «Заветные дали Камчатки» — баримтата телефильм. 16.00 — **«Олимпиин үбэлэй XIV наадануд».**

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Байгал».

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 20.00 — **«Олимпиин үбэлэй XIV наадануд».** 22.00—«Время». 22.30 **«Олимпиадын дневник».** 22.45 —«Сэнхир галханай хуудаһануудаар». 23.45— «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15— «Зуу мянган уулзалга»— баримтата телефильм 9.35— Географи. 8-дахи класс. «Уральска район». 10.05— «Англи хэлэн». (1-дэхи жэлээ һурагшадта). 10.35 — «Географи. 8-дахи класс. «Уральска район» (даб-

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам редактора — 2-68-08 зам редактора — 2-62-62 отв секретарь — 2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-61, 2-57-63 информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61 выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография … ственного комитета Бурятской … делам издательств, полиграфии … ной торговли г. Улан-Удэ ул. … Н-03330 Заказ № 34.